ლიტერატურული საქართველო

ჩემი ხატია სამშობლო,
სახატე — მთელი ქვეყანა

საქართველოს მწერალთა კავშირის ყოველკვირეული გაზეთი

პარასკევი, 14 სექტემბერი, № 37 (2765) გამოცემის 58-ე წელი, 1990 ფასი 20 კაპ.

ძვირფასო მკითხველებო!

დიდწყო ეურანალ-გაზეთებზე ხელმოწერის კამპანია — ჩვენს ცხოვრებისათვის ეროვნული და ზნეობრივი მხრივ.

მოგეხსენებათ, თავს ზემოთ ძალა არ არის, პრესის საკუთარი კაბალამ თავისი ძმიმე პრესის ქვეშ ჩვენც მოგვიყოლა.

„შთაბეჭდილ საკითხთა გაანალიზო", — წერდა ამას წინათ ერთი გაზეთის რედაქცია. ეს შარატ-ტიდ, მაგრამ ხიტყვა „ანალიზი" არ „ეადგა", ეგი არაკეთებამლილულ რუხულ მანუსაც ხაინდ შეიტკბობს.

ახეა, ხამართლის მთქმელს აღრე თუ შეკაშეული ხედაური შეველდა, დღეს ხქელი ჯიბეკ თუ გადაჩეჩეს.

ხაბაჩრი ეკონომიკა ადამიანის ენაზე ვერ დელეპარაკები, მას ამბილდ ფულის ნიშნებით თუ ეუხნი რაიმეს.

როგორც ვიხილ პარლამენტ მოგამხსენეთ, ხაბაჩრი ინიმტრალურ ჩაორეულ ჩაეოლა ვამჯობინეთ და ეკონომიკა ფახი გავიორმაეეთ. ცხადია, ამ ოპერაციას ძალზე ძმიმედ განვიცდიდ, ვინაიდან ფახის გაძვირება ხელმხმოწერის, მკითხველის დაკარგვას მოიწყევეს, მკითხველი კ ეკონომიკათვის, მიგებსხენებათ ახა, რაც პაერი — ხულიერისთვის.

ერთი ხიტყვით, ვეინდა თუ არ ვეინდა, პრესაზე ხელმოწერის წლეკანდედ კამპანიას გარდაქმნის ეკონომიკის ფახებით ვიწყებთ:

„ლიტერატურული საქართველოს" ერთი წლის კომპლექტის ფასია 20 მანეთი და 80 კაპეკი;

ექვსი თვისა — 10 მან. 40 კაპ.
სამი თვისა — 5 მან. 20 კაპ.

„სოფუსეპრესის" ბერელ კატალოგებში ხეორედ ეს ნაბრი დადებია ჩვენს მკითხველებს, რომელთაგან ზოგი, ყველაფრის მიუხედავად, კ�ვ გამოიწერს „ლიტერატურულ საქართველოს", ზოგიც შეიძლება და დიმშვიდობება ჩვენს გაზეთს. ამ უკანასკნელთა შორის, ალბათ, ახინაც იქნებიან, ვინც წელს პირველად გამოიწერა „ლიტერატურული საქართველი" და რომელთა წყალობითაც გაზეთმა თავის არნახულ ტირაჟს (270.000) მიაღწია.

დიახ, შეხვედრას განშორებაც მოაყვება.

გაზეთს, გულწრფელი მადლობა მოუხხენოთ ამ მკითხველებს; არ დავშალავთ, მათმა თანადგომამ რწმენა და შრომის ხალისი შეგვმატა.

მათ, ვინც ხაკითხიდ არ აპირებს ჩვენს გაზეთზე ხელმოწერის შეწყვეტას, ვპირდებთ, რომ ამიერ არ დაელილებიან ყოველ პარასკევ დილას, „ლიტერატურული საქართველი" კლავიეც ეცდება დარჩეს მართალი, პირუთვნელი ხიტყვის მაცნედ.

ძნელია, ხაერთო ხელმოკლეობის პირობებში ხალხს მოუწოდო უეცილებლად გამოიწერეთ გაზეთი, მაგრამ რიცა ყოფნა-არყოფნის ზღვრამდე ვდგავართ და ხვეა ხხნა არაა, გარდა ამისა, რომ მკითხველი მოგვეშველის, უეცილებლად მიგვაჩნია შეგარითად ყველას — გამოიწერეთ „ლიტერატურული საქართველო"!

წინასწარ მოგახხენებთ მადლობას თანადგომისათვის.

გაზეთ „ლიტერატურული საქართველოს" რედაქცია

„ლიტერატურული საქართველო"

1 წლით — 20 მან. 80 კაპ.

6 თვით — 10 მან. 40 კაპ.

სამი თვით — 5 მან. 20 [illegible]

დღეს, რუბრიკის „100 პარტია და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ორგანიზაცია“ სტუმრად არიან საქართველოს ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიის თავმჯდომარე **ირაკლი ციბახი** და საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე **ბიორნი ჯანდუხია.**

1. როგორ აფასებდა საქართველოში შექმნილ პოლიტიკურ ვითარებას, როგორია თქვენი ტაქტიკა ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ამ ეტაპზე?

2. მოქალაქე, თქვენი სამოქმედო პროგრამის შესახებ, შესაძლებლად მიგიჩნიეთთ თუ არა თქვენი პროგრამის თუნდაც რამდენიმე პუნქტის განხორციელება საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენამდე?

3. რა წინაამძღვრებია საჭირო საქართველოში დემოკრატიული არჩევნების ჩასატარებლად?

4. ალიანსმფიცოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის ბრძოლის ლიტვური, ლატვიური, ესტონური ვარიანტების სანესტხანების მიუხედავად, საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტის ბრძანებულებით ამ სასეხლმწიფოთა უმალესი საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებანი ეროვნულ, გამოცალკევებულ ეროვნულ-გამათავისუფლებელ მოძრაობამ?

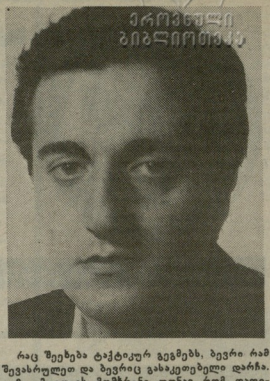

...ეროვნული კონგრესის არჩევნებით

1. პოლიტიკური ვითარება საქართველოში ეროვნ დაიძაბა და გართულდა. ეროვნული მოძრაობა, რომელიც ებრძვის საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის, გათიშულია.

აზრთა სხვადასხვაობა და პოზიციათა დაპირისპირება ბუნებრივი და აუცილებელი პროცესია ხაზოვადოებრივ-პოლიტიკური მოძრაობის განვითარებისთვის, (მაგრამ, მიმაჩნია, რომ საქართველოში დღეს აზრთა ხასპრობა ზე მეტი სიბრძოლეა. თუმცა, მოვლენების განვითარებას წინ ვერ აჯდგებიან. სწორედ ამ ბრავლდერობებში, აზრთა ჭიდილში უნდა გამოიკვეთოს სწორი და ერთადერთი გზა.

მხოლოდ ეროვნული კონგრესის არჩევნები შეძლებს დღეგანდელი სიტუაციის რეგულირებას. იგი საშუალებას მისცემს ეროვნულ მოძრაობას გაერთიანდეს. ამისთვის აუცილებელია, რომ არჩევნებში მონაწილეობა მიიღოს საქართველოს მოსახლეობის გადაწყვეტმა უმრავლესობამ (ე. ი. ორმოცდაათ პროცენტზე მეტმა).

ჩვენი პარტიის ზრახვებია ემყარება ეროვნული დაუშორჩილებლობის მომზადების და განხორციელების ფაზა. ხოლო ტაქტიკა ასეთია — 1990 წლის 30 სექტემბრისათვის ყველა ერთად ერთ ეროვნული კონგრესის არჩევნების წარმატებით ჩასატარებლად.

ახლად არჩეულმა ეროვნულმა კონგრესმა უნდა გადაწყვეტოს საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის საკითხი. მაგრამ, თუ კონგრესის გადაწყვეტილებაზე ოფიციალურად არ ცნობს საერთაშორისო სამართალი, როგორც ერთადერთ სწორ გადაწყვეტილებას, მაშინ კონგრესს მოუწევს საკოველთაო ეროვნული დაუშორჩილებლობის მომზადება და გაჩაღება პერიოდის შემდეგ მისი განხორციელება.

2. საქართველოს ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიის ძირითადი სამოქმედო პროგრამა იყოფა ორ ეტაპად, პირველი უნდა განხორციელდეს. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენამდე. ამ პერიოდში საქართველოს ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიამ სიტყვამტარად ანდა მოაწყოს ერის ნების გამომხატველი აქციები, გამოიფიქრ წმინდა ლიტერატური მოთხოვნებით და უნდა დიუწოს სტრუქტურების შექმნა ეროვნული დაუშორჩილებლობის მოსამზადებლად.

ვამდლოვნებთ, რომ ჩვენი პროგრამა განხორციელდება . საქართველოს დამოუკიდებლობა იქნება შედეგი არა რუხეთის იმპერიის ზზრკვნის (რის შედეგადაც თავისთავად მივალთ დამოუკიდებლობას), არამედ თავად ჩვენ — ქართველები მოვაბოვებთ დამოუკიდებლობას. თუ მოვლენები ამ წარიმართა, ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიის სამეგალი პროგრამა სწორი აღმოჩნდება. დამოუკიდებლობა ჩვენთ უნდა მოვაპოოთ, შეუპოვარი ყოველდღიური ბრძოლით... სწორედ ამგვარი ბრძოლის პრინციპია ჩვენი მიზანი.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის პროგრამის განხორციელება ხანგრძლივი, რთული პროცესია და ვფიქრ უზენესი საბჭოს არჩევნების ალი არ გაკიცდება, ჩვენი პროგრამის ეს ნაწილი არ განხორციელდება.

დღეს დღეობით, ჩვენ შეეძლით პროგრამის რამდენიმე კონკრეტული პუნქტის განხორციელება. დაუშორჩილებლობის გზით მივალწიეთ იმას, რომ არცერთი ქართველი ახალგაზრდა (ვისაც რა თქმა უნდა, ამის ხუთელი აქვს ხაოუკუალი ვარში ალარ მსახურობს. ჩვენი პარტია მონაწილეობდა ეკოლოგიური, ეკონომიკური, დემოკრატიული პრობლემების გადაჭრაში (რის მოგვარებაც შეიძლება დღეგანდელ პირობებში, დამოუკიდებლობამდე).

მოკლედ, ჩვენი პარტიის პროგრამა-მინიმუმი საქართველოს დამოუკიდებლობა. ხაბოლოო მიზანი კი ძლიერი, თავდაცვისუნარიანი საქართველოს აშენება.

3. ოფიციალური დემოკრატიული ინსტიტუტის ჩატარება საქართველოში ოდენ შესაძლებელია. ეგ, ალბათ, ეს ასეთი პოზიცია, მაგრამ უმთავრესი ისაა, რომელი კანონმდებლობის საფუძველზე ჩატარდება არჩევნები.

მომავალი არჩევნების შეიძლება ეიოს დეშორკატიული, მაგრამ არა ეროვნული. რადგან 28 ოქტომბერს საარჩევნო კამპანია ტარდება საქართველოს ხსრ პარლამენტის საფუძველზე, ზელდან მიიღო საქართველოს უზენაესმა საბჭომ, მოგვაქვია, რომ ეს კანონპროექტი „ეგა“ მომდინარეობს ფეოდალურ საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციიდან.

საქართველოში „დემოკრატიული, ოფიციალური არჩევნები ხასრველია ჩატარდეს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ. მანამდე დემოკრატიული ოფიციალური არჩევნების ჩატარება მავნებელი იქნება ეროვნული მოძრაობისთვის, რადგან ასეთი ტიტულუბრთ არჩევნების ჩატარებას მივყავართ იმ ზელეხეფფეზის დაკანონებასთან, „ოფიციალ ვეგრეთ. ამით მოგვრობა, „ოკუპაციის შედეგად რომ შეიქმნა, გარკვეული დროით იქნეს კანონიერ სტატუსს.

4. ამ ფენომენად ქართველთა ეროვნულმა მოძრაობამ მხოლოდ ერთი დასკვნა შეიძლება გამოიტანოს, „ეროვნული პარლამენტარიზმის გზით ხაარული დამოუკიდებლობამდე ვერ მიგვიყვანს, რადგან ეს პარლამენტი არჩეულია ხაბჭოთა კანონის ხაუფუძველზე. ნებისმიერ გადაწყვეტილებას, რომელიც ეწინააღმდეგება ხაკავშირო კონსტიტუციას, ხაკავშირო მოგრძობა ხათილად გამოაცხადებს და ხაერთაშორისო სამართალი ეროვნულთან დაუპირს მხარს ცენტრის გადაწყვეტილებას, რადგან იგი ეროვნული ხელისუფლებისგან ითხოვდა ამ კანონების დაცვას, რომლის ძალითაც გადაეცათ მთა ძალაუფლება.

ბალტიისპირეთში ოფიციალური ხელისუფლება ხაბჭოთა კანონებით არის არჩეული. ამიტომ მათ საერთაშორისო სამართლიდან გამოდინარე არა აქვთ იმეთი გადაწყვეტილების მიღების უფლება, რომელიც არ შეეხებიდა ამ კანონებს. ჩვენ საკუთარი გზით უნდა ვეიარით თავისუფლებისაკენ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲕᲘᲒᲠᲫᲕᲘᲗ ᲠᲔᲐᲚᲣᲠᲘ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

1. ᲛᲔᲠᲒᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲞᲝᲚᲘᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲒᲐᲛᲝᲠᲘᲜᲔᲑᲐ ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲠᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘ. ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲛᲝᲫᲠᲐᲝᲑᲐ ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲛᲝᲫᲠᲐᲝᲑᲘᲡ ᲔᲠᲗᲘ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲨᲔᲠᲬᲧᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲑᲠᲫᲝᲚᲐᲨᲘ ᲛᲝᲛᲮᲓᲐᲠᲐ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲐᲠᲐ ᲙᲠᲘᲖᲘᲡᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲮᲓᲐᲠᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲮᲠᲘᲗ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲐᲦᲓᲒᲔᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲙᲐᲑᲘᲜᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲠᲒᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲐᲦᲓᲒᲔᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲛᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲨᲔᲠᲬᲧᲚᲔᲑ

აკაკი წერეთლის დაბადების 150 წლისთავი

პოეტის სახელობის ქართული ბიბლიოთეკა კონსტანტინეპოლში

აკაკი წერეთლის დაბადების 150 წლისთავთან დაკავშირებით ბევრი იწერება, მაგრამ ის დოკუმენტი, რომელიც გვიჭირდა ქალაქველს გავაცანთ, ეფიქრობთ, ფაქტად საზოგადოებრიობისთვის უცნობია.

დოკუმენტი ეხება ქ. კონსტანტინეპოლში აკაკი წერეთლის სახელობის ქართულ ბიბლიოთეკას. დოკუმენტში შეინახებოდა ავტორეფერის სისტემრიო სახელმწიფო არქივში ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების (ქ. შ. წ. გ. ს.) ფონდში — ფ. 481, ან 1, საქ. 1273.

დოკუმენტიდან გვეგებულობთ, რომ მე-20 საუკუნის დასაწყისში ქ. კონსტანტინეპოლში ქართველ მამათა მონასტერში არსებობდა აკაკი წერეთლის სახელობის ბიბლიოთეკა. ქართული მონასტრის წინამძღოლი ცდილობდნენ ბიბლიოთეკა შეევსოთ ქართული წიგნებით; ამ მიზნით ქართველ მამათა წინამძღოლი შეო ბათმანაშვილი 1911 წლის 3 ივლისს წერილს გზავნის ქ. შ. წ. გ. ს.-ის გამგეობის სახელზე, სადაც იგი ითხოვს ქართული გამოცემების გაგზავნას ბიბლიოთეკისათვის. წერილი საზოგადოებამ მიიღო 14 ივლისს. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ გაქვეთია 14 ივლისსავე დასტურს აძლევს აკაკი წერეთლის სახელობის ქართული ბიბლიოთეკისათვის წიგნების გაგზავნის დაჩქარების თაობაზე.

შეო ბათმანაშვილის წერილი ამდენად მრავლისმქმელია, ისეა გამსჭვალული ერთგული სამშობლოდან ფიზიკური მაქსიმალური ბიბლიოთეკისათვის წიგნების გაგზავნის დაჩქარების თაობაზე.

შეო ბათმანაშვილის წერილი

**1909 წ. ჩვენი დაკვეფწარი პოეტის აკაკის სახსოვრად ამ კონსტანტინეპოლში ქართველი ბიბლიოთეკა გახსნეს. დიდ სარეკლამოს მოუტანს ეს დაწესებულება არა მარტო ჩვენ ქართველობას, არამედ მთლიანადაც. ახლანდელი მდგომარეობის ძალით ბევრი სამშობლოსთვის თავდადებული ადამიანი დაშორებია მიტოვოს სამშობლო, მაგალი, თვის ერი ეშორია ჩვენ. ეხლი ამ ეთ მოეშურებიან, ბევრი კონსტატინეპოლში ჩერდება, და ეა, ამათვისაც დიდ შეშფოთას წარმოადენს ბიბლიოთეკა. ეს წიგნების რიცხვი იმდენად ანკარიშში ჩახადები არ არის, უფრო დიდი ყურადღება შინაარსს უნდა მიექცეს, ამ მიზნით ეი ჩვენი ბიბლიოთეკა ვერ დაკმაყოფილებს განათლებულ მკითხველს. მართალია, ამ დროებში ვიღაც უცნო მოყმემ შეიოსნერი „ერი და კაცობრიობა" და ჯორჯიანეშვილის „ეროვნული პრობლემა" გაუშვია, მაგრამ ესეც უნდა თქვას, ამისთანა სერიოზული წიგნები ჩვენ წიგნთსაცავში ძნელად მოიპოვება.

განსაკუთრებით ისტორიული დარგი დიდ სიღარიბეშია, საქართველოს ისტორია თითქმის არ მოგვეპოვება. რაგვანაც თქვენ დახაწუფებშიც დიდი დამბარება აღმოუჩენია ნორჩ ბიბლიოთეკას, იმედი თქვენ მზრუნველობას არ მოაკლეთ ვიდრემდის დაკაკაცებდნდეს და თავის შეელა შეიქმის. დარჩენეზეული ვარ, ახლო მომავალში ეს შეიძლება იქმნეს ეკ ითის ბრეი მოეეთეგეზეზეა.

ეა, რა ჩვენები ეგრეა, რომ ჩვენს ქორფა ბიბლიოთეკას შეეძლოს სახელმიდ აჩვენოს თავისი ისტორიული დარგი:

ქონიეკეი ეორფანაანი

ბარნალ ცხოვრება (მარიან დ. ვარიანტი)

ეერარეეა საქ. ეკლესიისა (ეარსეეეშვილისა)

არქეოლოგიური მოგზაურობანი (თაყაიშვილისა)

კათალეკოზ ზაეარიანი (მისივე)

მამალეკი საქართ. ისტორიისათვის (ბატონიშ. დ.)

მასალები საქ. ალეკრარლობისა XVIII ს.

ამის გარდა, მე პირადად მეჩინა შემდეგი წიგნები. ეთხოვთ ხაჩარიდ და ფასდადებით გამოგზავნოთ:

1. ფასალუნები: 15 ცალი, ხულ ერთი და იგივე გამოცემა იყოს; 1879 წლის გამოცემა ვიცნობ, იგი სრულეანთ მამაყოფილებს ეა თუ კიდევ მოიპოვება მაგ გამოცემის ეთხოვეთ. თქვენ კატალოგში მოხსენებულია 1883 წლის გამოცემა, თუ პირველი გამოლეეთია ეს გამოცემა იყოს, ოღონდ ფასალუნების, შუხლები ნათლად იყოს დაკოფილი, როგორც არის 1879 წლის გამოცემაში.

2. დამბალება (№72 — კატალ. 1904-ს)

3. ეამნი (№23) თუ უფრო ახალი გამოცემაა იგი მარჩენია.

4. კონდაკი (№15)

5. ეიეოს ცხოვრება — რენანისა (№34. დამატებ. კატალოგ.)

6. აკაკის თავგადასავალი

ბოხოვ ან დაკავალნი ამ წიგნების გამოგზავნა.

ალრეანი — ეიო ბათმანაშვილი ქართველ „მამათა ხაზოგადოება კონსტანტინეპოლი

რაც შეეეეეა ისტორიულ წიგნებს, რომელნიც ბიბლიოთეკისათვის მოეთხოვეთ, რასაც გეთავაზობთ იქვე ალრეანი შეეეელებთეთ ამ ბოხეეეთ, ანუ ეაკეთ

„აკაკის" ბიბლიოთეკეა.

ქართველ მამათა ხაზოგადოება. იმედი მაქვს უეურადღებოდ არ დანტოვთ ჩემ თხოვნას და ხაზოგადოებეთ ქართველებს ხელს გამოგეწვდეთ, რომლისთვისაც წინ და წინვე ეეელითად მადლობას გიძღვნით ყველა აქაურ ქართველებთან ერთად.

ეიიო ბათმანაშვილი

P.S. — ბოხოვ ფასდადებთეეე გამოგზავნეთ.

1. ხალიმნასიეთ და ხათაშეო წიგნი ეაზეეეთანასთვის

2. ეაალეოგრაფიული ნიმეუბები თუ მოეეეეთ

ეი, ეეალეეზეზე მეტია, კრებული რედაკეციი ამის დაბეედვა სურდა და ძალიან ხავალეთი იქმნება თუ კალეავე არ მოუხერხებიათ მისი გამოცემა. ამ ეეზნაკის ეეეეე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაოდენიმე შეგონება და შეკითხვა სერგო ორჯონიკიძის სახნიას გაზეთ (ეთნა) ფანდურაიას!

ბატონო სერგო! საუბედურად, იმსახურებთ, რომ მოგმართოთ მონის ტიტულით: ბატონო მონა!

თქვენი უმთავრესი დამსახურება (უბრალოდ!) ახლავე უნდა შეგახსენოთ: ინტერფრონტი ცხოველია ინიციტივა, სადაც ქვესკნელში ჩამალულა, თქვენ კი უნებლიედ „ულალაკი" ინტერფრონტელებს და თუ კი „ლალატ" ღირსეულად გაგრძელებთ, საშიერ საქმეზე ჩაიდენთ!..

ვიდრე ინტერფრონტის შესახებ ჩემს რამდენიმე მოსაზრებას გაუწყებდეთ, ბატონო მონა, ბეჯითველ შეკახსენებ, რომ თქვენნაირ ტიტია, რომელიც წელიწულ დაიბეჭდა გაზეთ „ვეტერანში", 12 ივლისს გადმოაპრალთა „ლიტერატურულმა საკარიველმა" და ამ ხაზინენ პასკალის ბრძ რეკენია მიაკვეთ, ამ რეკვიალზე ხასასუფი რეკენია თქვენი, მონანიების მეცდელთან შემცველი წერილი, რომელიც „ლიტერატურულ საკარიველის" რედაქციისთვის კარ არ გაგიგზავნია, არამედ, „ოლიდიოდ ეროუნიცთვის" (იხ. 17 აგვისტის ნომერი). რეფოლუნციან ორგანოთან ჩახუტები, ყველაფერი ჩანს, თქვენნი „მოდგეფენიბის სტილია". ამაზე, ქვემოთ გაკვეთრეული ბეჭიბა!

ახლა კი, ბატონო მონა, თქვენ, თქვენმა ფრონტელებმა, (და ნაფრონტელებმა, რომ ახეთები ირიან!), ერთხანს ეური მიგდეთ და ეჭიეს შეგაბნინთ, თუ ვინ და რამ შეგიწეთო ხელი ინტერფრონტელ „მოდგეფენიბაში". ამიტომ ხათეს საკვირა, თქვენნ, ე. ი. ბერის ალუმეიოდან შეუმდღიო ქართველთა ხაზენბარი, ეკამი-ეკამ, ბრაკეუფლად მიბტაკეფლერ წარსულსა და აწეოს და ახეთი კოთხეა დაგვსთ: რა ხანაა, რაც ქართველებმა საკარიველოში გავხსენთ „ინტერნაციონალური" პოლეგონი? ამ კითხვაზე პასუხი ერთმნიშვნელოვანია და ცალსახაა. აბეკარი პოლეგონის პირველი რამდენიმე ფურცი ათთვლეფა ამ ფრონტს, როცა საკარიველოში ახარტეკი პირველის არკარიველები და ეს ეკანსაკენელი ქართველნი ბეფლნი ჩიკენა, ანე დაიწყო ეკა ნეკა-ბენა შეიეწნა (შეკვეწნიდ!) „ინტერნაციონალური" ქნეფლბითა პოლეგონი და ამ პოლეგონეზე, ჩვენი თვლეთ ეკამს, მიმდინარეობს საეწონელ-ხასეკვალი, ხასრიოფოსან მაკხიმალურად მიაბოლეფული ქნეფლანი, ხოლო ჩვენი ლეკიდლის ეკამს — ოფი, ფინ ნაადგ ლატენტური (ფარული) ან ხილული.

ლეკის წეკალნიდ, ეს ერთი ბანაა გკვლიეკეს, ეფნიზოლით და ამიტომ გაკეკნიბერეფი ერთბანეფ, რომ ჩვენს მიერეე შექმნილ „ინტერნაციონალურ პოლეგონზე" ოფი ფურეს, „ინტერნაციონალური" ოფი.

ამ მოტანილი ნაბაძეკრებიდან უკეე ჩანს პირველი დასკვნის კონტურები: ჩვენს მიერ შექმნილი „ინტერნაციონალური" პოლეგონი არის „ინტერნაციონალური" ოფის ფრონტი.

როცა ქართველებს ემანაციის პერიოდი გკიდგეტა (ახლა გკიდგახს!), ჩვენ ვეფლიბდ, ერთის პარადოქსული, „ოლიმპიური" ფეფოთი გკეფლით ბაკეთარ ბრხებიან პორიზონტალურ კანაეერში და რას მოვიხილავთ ხოლმე? — ამას, რომ ბაკეთარ მეერეზე მეუტკეს ცეფილ ბეერნეი და ბუტკეს ვილუერეეენ. ბაკეთარ გკეფს ვიხეკენით ბაკეთარი გკეფლიეთ ეკა. გკეფი იმეფენერ ვიხეკენე, კარკა გკარიანდგ კი მეეკვეტა, რომ ქართველი კაცის ტკვნს (როგორც ამას „ეკეეი დროისა და ხალხის ბეღლეფნ" გვიხეკვალდენენ!...) კაანნეფს აზროვნების, ცნობიერების ფეიხეტა. ცივი გონი, რაკეო, რაკეთხლეობა იკამდე ეუნოა ქართველი კაცის ზნეობის ბუნებისთვეს, რომ გეფლი აზროვნეეს ოგი, ალბათ. ეოეეფლეკეი ამან თუ დაეშორა ქართველი კაცი პოლიტიკას, რამაც ოგი მოიკეკოა ზნეობრივი გეფლუბრეკეფლის წნეხში ფა, სახიფლოდგ, იმდენი ზეზი და სტრეხი ჩაუფეკეკა, რომ მავანმა და მავანმა, აკკ-ბეკ, ისიც კი შეშოგკეპარა, მონები ვართო! მკრეფნილი ეფლეხა ეკეზეხ, ალბათ, რომ ეუსბოთოდ, ხეფლეკეფთ ეფრკეფთ ამგვარი შეფოსეხის მიგარეფეთ კატეგორიის ქართველთა არსებობა. ეკ. ეხეფი, ეხეფეფ, ეხეფ ბოზეზ, მათი მოკეკეკეა ხაკეონ, ინტერფრონტიანა და მისი მოძალეის ზეზინიგან მათი გამოხსნა აუცილებელი (თქვენი ხსნის იმედიც არაა გადაწეფოული, ბატონო მონა!).

ეე ბეონი, ერთ რამეზე მაინც ფიკარეფეფთ: არ არის აუცილებელი „ოიალეფი" ინტერფრონტის ადგილსამყოფელის ბეზნა, მით უფრო, რომ როგორც ეზნაფთ, აპიორეფილ ფეკი არსებობს ხაკართველოს, ხაეკკეფეკნა რაც არსებობს, მეუზოიმ, თავთ არსებობისა და ხამსახეის „ამარილებს", ხხვა ხიტკეკეფნი, ინტერფრონტი ხავეზეთ „ოიალეფრიდ" და „ეატრიოტეფად" გამოიკეფრეს ხაკართველოს პატრიოტეფთან ბრძოლაში.

თუმეცა, ეხიე უნდა თქეკან, რომ ხაკართველოში აპრიორეკლად არსებეფდა ინტერფრონტის პარალელეფრად, მეხი მეორედ ანეკეზის, 1921 წლის თებერვლის შეშდეგ, გაჩნდა უამრავი ლეგალურეფები, „ეფრონიმდანაფიეფის" ინსტიტუტების „ეროიდნეს ეკელ", რომლეფიც „ეკრამატეფთან" გაბაკეკნდენ ფეფნეკეფნარეფს, ზოგიერთი რეგიონეზი კი მათ ინიე მოიპრეზეს, რომ ინტერფრონტი ინტაკეკნეფ ეფთიდან ხაეზეფზე გამოიკეკნენ. მაგალითისთვეს „ინტერნაციონალური" ოფის ინეი „ხალეგანიკეკნ" ფერიტეს ბიეზნიფთი, როგორც ინფაკეკნეფ. 1989 წლის 25 ოკტომეზეს, ხოხეეზეი, ხათანგო ინსტიტეფის რეგიონეზეფი ბეეტარეფნი ახალ ხაზოგადეფბრივეპოლიტიკური ორგანიზაციეა — „ხოხეფის ინტერნაციონალიკეფთ ხაზოგადეფბა", რომელსაც ეფიდკეფიანი თანათავმეკეფთმოფთა ხაბეკ ეკკეკ. რეფი თანათავმეკეფთმარეკი იფრი ვორიფოვი (რომლის პასკკეფლეზე პასუხის დაბეკვდას 10 (!) წელი ეკეფდა ბატონ აკაკი ბაკრაძე), ინფაზი თანათავმეკეფთმარეკი იფრი კკალეკ (!), ბერიკეფი — ნიკოლოზ ოიანიდი, ბალტიიხპირელი — იდა ბიზკკეფიეფი, ხოეფეფ სერგო ართეფნოვი, ბოლო ქართველი თანათავმეკეფთმარეკ გაბლავთ ჩემი ოოგკარეკ ბალხზ ფაცაცეკ. როგორც გკვიგე, ეს უეფრეს, თურმე, ეკკალნეკ "მეტდ — უეფდერეფეა ეფრნეფ ეფთანთავმეკეფთმარეკ ეკოფნა!

იმეკრიფის მეერ ხაკართველოში მოეკეფიფილი ინტერფრონტეფეფ ინსტიტუტების ავტორეფს პოლიტიკურ ნიგეიერებას ამკარად ვერ დეკეკეკარეკეფ, რაკეეფე ინინი ბიიხეძრიბამდე ხკნდნენ ქართველი კაცის ქრიხტიანულ ტოლერანტეფპან დ ეკ ეკეფიერი ფეფიეზეა ხაეკ ფიეპირიხეკრეზ ჩვენს მიწა-წყალზე გახარეეფდ-ეკალიდეფდ ეკეფო ფეფლიდან ბაკრაძეფ.

პარტოკრატეფლმა ცენტრალიზმმა ხუეეერნიბაკართმეფდ ხაკართველოს გახეკი წლის 9 აპრილს დაეკვეიჩვენა 1802 წლის 25 აპრილს (ძვ. ხტილი 12 აპრილს) პირველი ანეკნიდი დაჩეკეფდი გაბსაეფდა.

უზნეობის ეკეშმარიტი ზეიმი იკო 9 აპრილის ეროვნული ტრაგედიის წლისთავეზე ალნიშვნის კულმინაციის ეკამს ინტერფრონტის მიერ გავრცელებული პროკლამაცია.

ბატონო მონა! არ მინდა ამ პროკლამაციის უზეფალი ავტორად მოგნახოთო, მაგრამ თანაავტორობას ვერავინ წაკარიმეეე

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

სხვა ერების პრობლემა

აპოლონ სილაგაძე

რამდენიმე ხნის წინ ჩვენი საზოგადოება, უამრავი თავსატეხვა-რით გადაღლილი, კიდევ ერთხელ აღელდა. ჭერ გაკვირდა, შემდეგ აღელდა.

ინტერფრონტი. ეს იყო მიზეზი აღელვებისაც. შეშფოთებისაც და გაკვირვებისაც.

დღეს ამ პრობლემასთან დაკავშირებთან საზოგადოება ასე თუ ისე დამშვიდებულია.

უნდა გამეცადოთო: არც მაშინდელი რეაქციაა — იგულისხმება გაკვირვება — იყო სწორი, არც დღევანდელი დამშვიდება და გაჩუმება.

არ იყო სწორი იმიტომ, რომ ინტერფრონტი, რეალური და მატერიალიზებული, სრულიადაც არ უნდა „ყოფილიყო **მოულიდნელი** ჩვენთვის — იგი... ციცი ნანია ამოქმედდა და მოქმედებს ჩვენთან, შეიძლება უფრო ადრეც კიდრე სმენაგან, ეთქვათ, ბალტის ქვეყნებში. გარდა ამისა, ამოქმედდა და მოქმედებს ყველაზე უფრო აქტიური, ყველაზე უფრო ეჭიტრამსტატული, ყველაზე უფრო რეაქციული და სიბიზარი ფორმებით. საკმარისია გავიხსენოთ აფხაზეთის სისტხოანი დღეები, „სამხრეთ ოსეთის“ ამბები, ან ქვეშა ქართლის მოკლეკადიანი მღელვარება (სიტ, რა თქმა უნდა, არასრული, ზოგი მოვლენის თუ ერეზერვში დატოვებული ფაქტორის მოხსენიებაც შეიძლებოდა).

ჩვენ უნდა ვალიარით, რომ ინტერფრონტი არ არის აუცილებელი ლაპარაკობდეს ჩოქოლდ.

ეგი სხვა ენაზეც შეიძლება ლაპარაკდეს. ამიტომ ნუ ეჭიდავთ მის მხოლოდ ერთადერთ „ლაპარკურ“ ვარიანტს. სხვა ვარიანტებიც და მოდიფიკაციები არანაკლებ — თუ მეტად არა — ლაპარკურნი და ტიპიურნი არიან.

ჭერ ერთი, ზოგადად ინტერფრონტში ჩვენ უნდა დავინახოთ გარკვეული ეერეკი, თანამეფრონეი და არა ამლოდმობილი, რომელიც სხვადასხვა ადგილზე ამოიკეცდება და ოფეიეტრს ხოლმე სხვადასხვა სახით, მაგრამ პრაქტიკულად ერთი და იმავე შედეგის პერსპექტივით. ამიტომ თუ ჩვენში გამოვლენილი, მძაგან შეკრნილი ოკადმოყოფობა ჩვენთვის სპეციფიკურად მიგაჩნია, ეს, თუმეცა სწორია, მაგრამ არ უნდა გვიმლიდეს ზელს ძის ტაბოლოგიურ იდენტიფიკაციაში.

მეორეც, ინტერფრონტი **ფედოლოგია**, უფრო სწორედ — იმ ფედოლოგიის ნაწილია, (და იარაღი — პრაქტიკაში), რომლის არსია ომპერიის შენარჩუნება (ოაეის დროზე — ანეეზეა). ამიტომ პარ ანის სწორი მისი ანალოზისას ყურადღებას მიქცევა მხოლოდ ომაზე, როგორი მოვლენები გვაქვს ფაქტუალად, ამა თუ ის ლოკალიზებულ დროსა და სივრცეში, ან რას ვიეუმი რეზულტატის სახით. ჩვენ უნდა ვეიდოდეთ სწორედ ფედოლოგიას, ცეტრალიზებულ და ტოდეიეულს (ანარქისტულ ნოვაციას), რომელსაც, ეროი მიზანდასახულობას შეგნით, სხვადასხვა მიმართულება და მეთოდი აქვს, ხოლო საკუთარ ინტერფრონტი ამ მიზანდასახულების ფარგლებში არსებული მოვლენაა, რომელიც ემთხვევა და დაემთხვევა ამავე მიზანდასახულებისთვის საინტერესო ან ხელსაყრელ ალიდეიმ რეაქციულ, სხვა მოვლენს. იგი სწორედ ინიტიმაა საშიში — და საშიში რეალურად, — რომ მის უკან ბყარად დგას ერთი და იგივე ძმლეარი და გამოცდილი ფედოლოგია, ხოლო სხვადასხვა რეალიზებისას მას ვვერდით დგას კიდევ რომელმე სხვა რეაქციული ინტერესი, რომლითაც იგი კონკრეტულადაა გაძლიერებული, — ინტერესთა გადაკვეთა ყოველთვის ქმნის ძლიერ და ეერსპექტიულ ფაქტორს. საილუსტრაციოდ თუო-ქი „ეესხვების“ საკუთხიც ეკრა: მათ გადასასლებაშიც და გადმოსახლების ცდაშიც ინპერიის სურვილი და საეჭიროებაა, მათი პრობლემის გამსაფრებაში სხვა, რეაქციული, ინპერიის შიგნით და ინპერიის გარეთ არსებული, ინტერესებიეაა.

ჩვენთვის სპეციფიკურად მხოლოდ ის უნდა ჩაეთვალოთ, რაც ინტერფრონტისეან გამოოლინებენ ბის შედეგია კონკრეტულად ჩვენთან: მიდგარიფენეი და ეთნიკური სიტუაციის მოულოდნელად დესტაბილიზაეია, მოულოდნელად გაჩენილი სფერეული ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიული და სახელმწიფოებრივი ინტეგრაციის მხოლიანობის დარღვევისა, მოულოდნელად აღმოჩენილი მეზარეეები ჩვენი ბიზეეს ზურეოლოგიაში, მოულოდნელად ნაპოყოფილებეული ჩვენი სიხარულის არგანონიანობა, მოულოდნელად შექმნილი სეროიზეული წინააღმდეგობეები ჩვენში ფემოკრატიზაციის პროცესის მიმართ, მოულოდნელად ამოქმედებული მეზრეკეეები ჩვენი ერეეეის ეეეა.

ეს ერთი.

მეორეც. ინტერფრონტ **ეროვნული** ფენომენია, ეროვნული ფენომენია, ეროვნული ფენომენია, ეროვნული

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოთარ ჭელიძე

დღემდე მოღწეულნი

კენტაურონტი

ჩემი უბედური თაობიდან
დღემდე მოღწეულნი ყვარჯნებით,
როცა სამსჯავროში გამოდიან,
ხელი გაუწოდეთ გადარჩენილთ.
თუ რამ შეაშინებთ სიბერისას,
უნდა წარსულისთვის აპატიოთ,
რადგან ბოროტების იმპერია,
ჯერ მათ გადაექცათ საპატიმროდ.
ყველა — შიმშილისგან, სიცივისგან,
მტრისგან დაღუპულთა მგლოვიელი;
ზოგი სოლოკიდან, ციმბირიდან,
ზოგიც ლეგენდიდან მოგვეულნია.
და სულმოუთქმელად მოელიან,
სისხლით გალოთებულ იმპერიას —
როდის გამოვტაცებთ იბერიას.

ტყვია და ზვავი

უზგულელ გულდან ჰელიძეს

შენი უსიტყვოდაც მჯერა,
რადგან გემწარება ქერჩი,
სადაც ავტომატის ჯერმა
რკინა ჩაგაქედა მკერდში,
და მზის ამოსვლამდე გტკივა
გულთან გარჭობილი ტყვია.

როცა დაგენარცხა ზვავი
თოვლის უზარმაზარ გუნდად...
ყერადანგრეული სვარ
ვინც არ გაგამხნევა, გულდან,
მათზე სამედიდ სცანი,
ტყვიის მეზობლობა გულთან.

საგანგებო ელჩის ბალადა

რეზო თაბუკაშვილის ხსოვნას

— ყველა სტუმარია ღვთისო, —
ვინც ეს ჩამაგონა თქვენთან, —
რეზო თაბუკაშვილს იცნობთ? —
მკითხა ედინბურგში ერთმა;
მასთან სიცხიანში მისულს
ჩერო შემაგება ხეთი,
და ძლივს გამომხედა, ვინძლო
ცუდი არაფერი მეთქვა.

ჭარმაგ შოტლანდიელს, რრცა
უცებ განუქარვე შიში,
ჩვენი „ეინსელი“ მოსვა
მწვანედ მოშრიალე ჩრდილში,
ჰიქის გამოცლამდე ლოცა
ნაღდი ქართველების ჯიში,
— თუმცა, — დაუმატა მორცხვად,—
ყველა სოფელშია გიჟი.

ბოლოს გვიდღეგრძელა ვაზი,
და თქვა მასპინძელმა ჩემმა:
— ერის გასაჭირთან მსგავსი
სამკვდრო-სასიცოცხლო შებმა —
არის უმაღლესი ჩვევა
სულხან-საბასავით კაცის,
რითაც ჩემპიონის თასი
რეზო თაბუკაშვილს რჩება.

რომელ ქვეყანაშიც ხვედრის
ქარი გადაგვისვრის ბეჩავთ,
რეზო თაბუკაშვილს ვხვდებით,
ყველგან საგანგებო ელჩად,
ძველი საქართველოს ღერბი,
ვისაც ადაღია ბეჭთან,
სადაც უძლეველთა ბეჭდად
ადრე არწივები გეჯდათ.

ჩვენ თუ სიკვდილამდე ვარჯა,
ჯაფა, ჭაპანწყვეტა გვიხსნის,
რეზო თაბუკაშვილს — ხარჯვა,
ტანჯვა საკუთარი სისხლის;
აბა, გაუსინჯეთ მაჯა,
მისი ძარღვებიდან ისმის,
რა ღრმა ჭრილობამდე ხანჯლავს
ჯავრი სანუკვარი მიზნის,

— განა საეჭვოა, მეგრძნო,
თქვენი დანახვისას შიში? —
თქვა და დასიცხული ეზოს
მწვანედ მოშრიალე ჩრდილში,
თითქოს ხელმეორედ ვიშვი —
ისევ დაილოცა, რეზო
თაბუკაშვილივით, ეგზომ
ნაღდი ქართველების ჯიში.

ოდეს აგუგუნდა ზარი...

ზვიადი — მერაბ კოსტავას

ახლა უზენაეს კაცთა
დროშად აღმართული დახვალ,
მიკვირს — რანაირად აგიცდა
შუბლში კარაბინის დახლა!

რადგან საუკუნის ვალი
ადრე წასვლისათვის გმართებს,
მერაბ, აუხილე თვალი
ყველა დაბრმავებულ ქართველს.

დროზე შთაგონე ერის
მტრებთან შეუორიგალ მებრძოლ!
ძმობა იმპერიის ნგრევის
ბოლო წუთებამდე შესძლოს.

ცოდვის ხილვათაგან გვიხსენ,
წმინდა შეაკაცო, გნატრობთ;
ყალყზე შემართულან ისევ
თანამებრძოლები სამტროდ.

და ვინც უსასრულო დავის
მიზეზს უკეთურად მალავს —
თავი შეუხუნერე თავის
თავზე შეყვარებულ მავანს.

როგორც სამრეკლოზე ბზარი,
მზარავს აღზევება ბევრის,
ოდეს აგუგუნდა ზარი
დიდი იმპერიის ნგრევის.

მათი გაწდიდების მზრახველს,
განა სინანული შემშლის,
გმირი მთავარსარდლის სახელს
თუ ვერ ვუთანდერძებ ჩემ შვილს.

როცა მომელვა სამმე,
ყიალს მირჩევნია ბევრ — —
კლდოვან უდაბნოში, სადმე,
სენაკს შევეკედლო ბერად.

ყამთა სიავისგან დაღლილს,
რახან მიმღერია ცოტა,
თუ არ გამიხსენებს ხალხი,
მას არ მოეკითხოს ცოდვა.

განა სახელისთვის იბრძვის
სისხლი რუსთაველის ერის,
როგორც უმთავრესი ბიძგი,
დიდი იმპერიის ნგრევის!

წამსვე გადამაქცევს ნამწვად,
რწმენის გაწბილების უმალ,
ბოლო სიგარეტის ნაცვლად,
პირში აკვამლული ლულა.

მრავალს ჩემნაირად სჯერა —
ზეზე წამოდგომა მკვდრეთით
უკვე გღირსებია, მერაბ,
რადგან შენთანაა ღმერთი.

ბევრს არ განადიდებს ჯვარცმა
და ვერ აღამაღლებს ძეგლად;
უწყი ღვთისნიერმა კაცმა —
რა გზაც გაგივლია, ძველთა.

განა სახელისთვის გაწვა
ცოტნე თანამზრახველ ძმებთან,
ოდეს მძვალთაგან გაცლას
მათთვის თავგანწირვა სძლევდა.

რახან უმოწყალოდ იკლავს
თავის გამჩენის წყურვილს,
ხელზე ოგორგალებს გრიგალს
მწვრთნელი საკუთარი სულის.

ეგებ იმპერიის ნგრევის
ქამიც მოვიხელთოთ ასე,
ჩვენი უბედური ერის
გათავისუფლების გზაზე.

გამოგვეცხადები ბევრჯერ,
ყველა მიწიერზე ცოცხლად,
როცა ცოტნეებით მეჩხერ
შენსავ სალოცავში გლოცავთ.

ახლაც უზენაეს კაცთა,
დროშად აღმართული დახვალ,
მიკვირს, რანაირად აგიცდა,
შუბლში კარაბინის დახლა.

რადგან საუკუნის ვალი,
ადრე წასვლისათვის გმართებს,
მერაბ, აუხილე თვალი,
ყველა დაბრმავებულ ქართველს.

თუ მათ მამაშვილურ ძრახვას
ვკადრებ წუთისოფლის გერიც,
რა ვქნა, მესწრაფება ნახვა
ბნელი იმპერიის ნგრევის.

ალბათ, წარბშეკრული მისმენ,
ასეთ მოდავეთა პატრონთ;
ცოდვის ხილვათაგან გვიხსენ,
მერაბ, რახანია გნატრობთ,
ეგებ, აახედო ცისკენ
ძმებ — შემართული სამტროდ.

მარადისობაში გადაცურვა

ვლადიმერ ვახოცკის ხსოვნას

ვსვამდით ვალოდია ვისოცკისთან
მო(ვ)არაყებული აზარფეშით,
ბოლოს, მოშშამული სიცოცხლიდან
მღვრიე მდინარეში გადავეშვით.
და ვინც მიმასპინძლა ძმაკაცურად —
ალარ შემხვედრია, ვინაიდან,
მარადისობაში გადასცურა
აწმყოს უწმინდური მდინარიდან.

სპექე, ჩვენო ორკესტრო!

ჩემი ნაღვლიანი ლექსის
ყმი კი არ დამთავრდა,
შორი ზარ-გუგუნი მესმის
გამარჯვების დაფდაფთა.
როგორ შეყვარება თავი —
ცივი ლულის სამიზნე,
სხვათა სიხარულის წამი
თუ ვერ გავითავისე!
მრავალს აწრიალებს შიში,
დაღვრემილი სვამს ღვინოს,
ასეთ საჭიმანო ლხინში
აბა, რამ გაღიმოს?
ზოგიც მუსიკოსთა ამჭარს
შუბლზე ფულებს აკერებს,
მაგრამ სალაღობოს დაკვრა,
ისევ უპირთ დამკვრელებს.
ლეწწმად ამოყრილი ძვლების
აფეურების მოდის დრო...
ჰიმნი გამაგონე ძლევის,
სპექე, ჩვენო ორკესტრო,
ნამდვილ საქართველოს ზეიმს
ერთხელ მაინც მოვესწრო!

თბილისური სიცხე

თონის ალმურივით მწველი
ხვატის ანაბარა, მარტო
დგას და ჰაერ მოედაწნა ლენინს
ხუთავს დაბამბული პალტო.
თბილად ჩაფუთვინილა, სადაც
სითბო ახალწყმადე იცის,
თავით ფეხებამდე ატანს
ალბი თბილისური სიცხის.
და ვინც დამუქარა ხანძთას,
სიონს, სვეტიცხოველს, გელათს...
მათი ელვარებთ ხანძრავს
ზეცა უცბიერეს ბელადს.
იწვის, ზეზეურად იწვის,
მაგრამ ცოცხალთაგან ყველა,
ისე გატანჯულა სიმწრით —
მისთვის არავისა სცხელა,
მხოლოდ ჰმაგდება მიწყივ
შვიდი ათეული წლის წინ
სისხლში ჩახშობილი წყევლა.

ვადის გადადება

წვრილმან, ულიმომო კაცად,
ბევრი სიკვდილამდე გაცვდა,
რადგან სხვისთვის მცირედი
ცოდვის მიტევების ნაცვლად,
გაძღა შურისძიებით.

მე კი გადამიდო ვადა
ჰაერ ცოდვილიც მაცხოვრა
ყოვლის განმგებელმა, რადგან
ქვეყნად არა მახსოვს რა —
დიდი შურისგების გარდა.

ქართული ცივილიზაცია.

საიდან იწყება მისი ისტორია?

ოთარ ლორთქიფანიძე

ამ კითხვაზე შეიძლება ერთმანეთისაგან ჭკვიერად განსხვავებული მოსაზრებები არსებობდეს და თითოეულ მათგანს შესაბამისი და ობიექტურად დასაბუთებული ჰქონდეს. ახლა, მაგალითად, ერთნი შეიძლება თვლიდნენ, რომ ქართული ცივილიზაციის ისტორია უნდა დავიწყოთ ის დროიდან, როდესაც შეიქმნა ერთიანი ქართული სახელმწიფო ხაერთო ქართული კულტურითა და ეროვნული თვითშეგნებით, ე. ი. X საუკუნეიდან; ხოლ ქართული ცივილიზაციის ისტორიის დასაწყისად შესაძლოა IV ს. მიანნდეთ: ამ დროს ქართველთან სახელმწიფო რელიგიად ქრისტიანობა, ოდრმელიც ვახდა მკვიდრი ხალხური ჩვენი ეროვნული კულტურისა და თვითშეგნების. მართალია და, განა შესაძლებელია, რომ ქართული ცივილიზაციის ისტორიიდან გამოვაგდოთ ქართული ენა — ეს ენა, „ენაზედ ნინის ცხოვრება“, ბოლნისის ხიონი და მისი (თუ კიდევ სხვა) ანთმთავრული წარწერები, „შუშანიკის წამება“ თუ „ევსტატეს მცხეთელის მარტვილობა“. ბიბლიური წიგნების უძველესი ქართული თარგმანები თუ „ეპერი ებერის ფილოსოფიური მემკვიდრეობა, შესეთის ჯვარი თუ ატენის ხიონი და კიდევ რამელი ერთი ჩამოგთვალო?!

შესაძლებელად მიმაჩნია, რომ ქართული ცივილიზაციის ისტორია დავიწყოთ ამ დროიდან, რომელსაც „ბერძნულ ცხოვრებაში“ ახასიათებს ბაუფლენის ქართული ენა, ანუ ბერძნული ენა ქართული კონცეფციია ვეფხვისაბს: მეფე ფარნავაზელნ! მე ვარაუბობ და შესაძლ ბაკითხის ჭკვიანად წარმოდგენის მთელი ხიროსელ. ამიტომ ჩემი მოსაზრება უალრესად მიმოიკურავია და მათგანაც მზოლოდ ზოგიერთის გადმოცემას შევიტანდი.

ხანეიალური ხანეიერო ლტერატურაში „ცივილიზაციის“ განმაზღვრელი კრიტერიუმებია და დამასახიათებელ ნიშან-თვისებანი შესახებ მრავალი შესაფერელია გამოთქმული. მათგან ყველაზე უფრო ხრული და ყოველმხმცველია გამორჩენილი ინგლისელი არქეოლოგის გორდონ ჩაილდის მიერ შემოშავებული ჰქონა, რომლის თანახმად „ცივილიზაციის“ ათი არსებითი ნიშანი უნდა ამახასიათებდეს: სახელმწიფო ორგანიზაცია, პრიალეგალური კლასობა თუ კლასების არსებობა, ეკლასობა ბის ხანაგენ და რეგულარული ბარკის მიღებით დაკრიალი ცენტრალიზებული ხიმდიდრე, ეკონომიკის განვითარების გარკვეული დონე და ხავაჩო ურთიერთობათა განვითარება, პროფესიონალ ხელოსან-ხანეიალობა გამოყოფა, დამწერლობა, განვითარებული ხელოვნება, მეცნიერების ხაწიანები (არითმეტიკა, გეომეტრია, ასტრონომია).

დასახელებული ნიშნების ამა თუ ამ ხანაგოებაში ფიქსირების ხაფუძველზე ხპეციალურ ხამეცნიერო ლტერატურაში, განსაზღვრული ცივილიზაციის ე. წ. პირველადი ცენტრი (ან როგორც ზოგჯერ მათ უწოდებენ „პირველადი ცივილიზაციები“). ასეთად მიჩნეულია ის რეგიონები, სადაც პირველად და ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად განმეფდა პირველი ცივილიზაციები. ბუმერანგი უბრალოსობა ახეიგნად ალაბაუს ეკავიპეტურ-ზეხოლოგიურ, ნიფერ, ინდურ, ჰალა თუ სხვან. „პირველადი ცივილიზაციების“ შემდეგ ჩნდებიან ე. წ. „მეორადი ცივილიზაციები“. ასეთ შემთხვევაში ხაქმე ვეკავს უკვე კონკრეტულ რეგიონულ და ეროვნულ ტერიტორიულ, ე. ი. ისეთ ცივილიზაციებთან, რომელნიც ვითარდებიან ერთ ერთ ბარაკვეულ ტენდენციურ ხეზონებ, ოდესაც ეროვნული ცივილიზაციები ერთ-ერთ ასეთ სიტუაციაში ეწოდება. ერთ-ერთი ასეთ სიტუაციათაგანია ქართული ცივილიზაციაც, რომელიც დღეკვეულ ხაკარიველის ტერტორიიაზე მოსახლე ხაზოგადოების მრავალთასწლოვანი განვითარების შედეგია — ეგვ ვეიდვეთ სხვადასხვა ეთნიკური წარმონაქმის ტოტთა მიგრაციებს, კულტურული ელემენტების დიფუზიას და, რა თქმა უნდა, პირველ რიგში კონკურენტულ განვითარებას, ეს განვითარება ვარ ხაკვარიოდან ინტაილურად და ხელოვნება და ა. შ.) განსაზღვრას ამ ცივილიზაციის ეროვნულ ეერ-ხახეს და შაგან ანმს.

ეროსმიერი ეროვნული ცივილიზაცია, როგორც რიგში, უნდა განვიხილოთო, როგორც რიგული ხოციალურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური და კულტურულ-ფილოსოფიური სისტემა, რომელიც უკვე ეტნიმს ეკსპლოატაციის და ადმინისტრაციულ-პოლიტიკური ორგანიზაციის ხაწყის ფორმებს. ბუნებრივია, ასეთი რიგული ხახის სისტემა ერთბაშად ვერ შეიქმნება. მას წინ უსწრებს მრავალთასწლოვანი ევოლიუციური, რომელიც ქმნის ცივილიზაციის ბაკარ ხაფუძველს, თუ ამ თვალსაზრისით შეუძლებელ ადამიანია ხაზოგადოების განვითარებან დღევანდელ ხაკარიოვეს ეროვნულ ეტაპზე. ბაგრამ აქვე ვახსოვდეს ნიშანი ეს არაა ფანსაზეგრილი, არამედ ნიშანთვისებათა ერთობლიობა ქმნის ეროვნული ცივილიზაციის ერთ-ერთ ეტაპს. ბუნებრივია, ასეთი რიგული ხახის სისტემა ერთბაშად ვერ შეიქმნება. მას წინ უსწრებს მრავალთასწლოვანი ევოლიუციის ბაკარ ხაფუძველს, თუ ამ თვალსაზრისით შეუძლებელ ადამიანია ხაზოგადოების განვითარებან დღევანდელ ხაკარიოვეს ეროვნულ ეტაპზე. ბაგრამ აქვე ვახსოვდეს ნიშანი ეს არაა ფანსაზეგრილი, არამედ ნიშანთვისებათა ერთობლიობა ქმნის ეროვნული ცივილიზაციის ეტაპს. ბაგრამ აქვე ვახსოვდეს ნიშანი ეს არაა ფანსაზეგრილი, არამედ ნიშანთვისებათა ერთობლიობა ქმნის ეროვნული ცივილიზაციის ეტაპს. ბაგრამ აქვე ვახსოვდეს ნიშანი ეს არაა ფანსაზეგრილი, არამედ ნიშანთვისებათა ერთობლიობა ქმნის ეროვნული ცივილიზაციის ეტაპს.

ეროსმიერ ეროვნული ცივილიზაციის ეტაპზე ეროვნული ენა ეროვნული ენა ეროვნული ენა

(დასასრული)

ამრიგად, დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე პირველი საბჭოეთოობა და ცივილიზაციის შემქმნელები იყვნენ ქართველ ტომები — კოლხები (დღევანდელი ზემერელ-ციხისთა და ლაზების უშუალო წინაპრები). საბჭოეთო

თამარაშნული სურამის ციხე

ლია ფერილი ბატონ მუხრან მაჭავარიანს

სამაჩაბლის ფართო ხაზოგადოება კვლავ შეშფოთებულია უკვე „ხურამის ციხეზ“ ქცეული ივ. მაჩაბლის სახლ-მუზეუმის შენებლობა-რეტაღირაციის გაგაბილებით.

ფერმეფეი ვრძელი წელიწადის მანძილზე ფლაის ხათაეში აღნიშნულ საქმეს ხაკართველოს მწერალთა კავშირთან არსებული მხატვრული თარგმანისა და ლიტერატურულ ფრთიერთობათა მთავარი სარედაქციო კოლეგია. მუზეუმის შენებლობა-რეტაღირაციაზე დაინიშნა უზარმაზარი თანხა და ამის გარეშე, რომ მუზეუმი დღესაც არ გაბნანილა, უფრო ნეგიროზული ხასიათისა ფერილ მის მეჩვეურებთან.

პირველი დიდი დანაშაული, რაც მათ ჩაიდინეს, იყო ის, რომ სახლ-მუზეუმის ჩრდილოეთით მიაშენეს ხაშსართველოთა კომფორტაბელური სასტუმრო შენობა ე. წ. მოარგნენლობთი მუშაობისათვის, რითაც დამახინჯდა მემორიალის გარეგნული ხახე. სახლ-მუზეუმის შენობა ისეი აგებული, თავისუფლად შეგვიძლია ჩავოგალთი უნიკალურ ტეალად ანა მარტო იმიტომ, რომ იგი დიდი ივანე მაჩაბლის ხავანე იყო, არამედ იმიტომაც, რომ ქართული არქიტექტურის ბრწყინვალე ნიმუშია, როგორც გარეგნული იერით, ისე ინტერიერით. სამხრეთიდან, მისკენ მიმავალი შარაგზით უკანასკნელ მოსახვევს ეგულებით თუ არა, უცაბ, თითქს უზარმაზარი, ლამაზი ნიმაილი ამოიტორცალ, ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, მუზეუმეული შენობა კი ამ ალეზიას ამძიმებს.

ამას ბარდა, ჩვენ ძალზე დიდ დარეგვევად მიგვაჩნია ის, რომ მოშალეს ეაჩაბლისეული ალეანი შენობის შიგნით. ეს ხომ შეხანაზღვა თეატრალური წარმოდგენები ეპართებოდა ჩვენი წინაპრებს მეიერ. ის სცენა მომავალი თაობებისათვის, თვით მტერ-მოოეკრთხოვნაც ეაჩვენებენ ეარიელ კულტურის, ეერძოდ, მაჩაბლის ერთ-ერთ კუთხეში მიმდინარე კულტურული ცხოვრების უტეკეი მოწმე უნდა ყოფილიეო. დღეს ეს სცენა ალარ არეკეინ.ობს!

კიდეეე უარესი მკრეხელობა ჩაიდინეს შენობის პირველ სართულზე. აქ მოწუობილი ფარეო მარანი ივანე მაჩაბლის მამამაპეული ქვევრებით, უნიკალური ხაწნახლებით. ქართველი ღვინოსეთის მარანი ქვევრაგანვე ხიწრინდებოდა და ხიდაკეში ვანსაბიერება იყო, რადგან ვაზი და ეუოძნის ნაეური ხიხეთის სიმთვრალის ხანონიმი კი არ იყო, არამედ ხალოეიკეი წმინდა ხითხე. და აი, ეს, მარანის მიმდგარე ხათაეი, ხადაც ეურძნის აკედიები, ვაზლისა თუ ბსმლის ეუნწეულები ეკიდა ხოლმე, შეშეეტლებმა ტუალეტებისა, კინოდარაბაზისა და ბანაკების ეაკეთებ ეაკეთ ეაკეთ ეაკეთ

აჩრდილი დამპყრობლისა

ანუ იმერეთის მეფის სოლომონ II მეორის უპანასკნელი წერილი

ვასტანგ გურგენიძე

მეფე სოლომონ II (დაკეთ არ-ჩილის ძე) 1810 წლის 5 იანვარს რუსეთის იმპერიის წარმომადგენელ ვერეინ ტორმასოვს სწერდა:

— „მივიღე წერილი პატივცემულ მაღალ ალმაცდოსულისა თქვენისა, სადაც მაღლობას გვთვლი ამისთვის, რომ ჩვენ ნებართვა მივეცით თქვენს ჯარს და დაბრკო�sა აღმოუჩენეთ ჩვენ ნაშეფოდ გამგზავრებულ დროს (ეს ჯარი ვენ. ტორმასოვის განკარგულებით იმერეთის საზღვრიდან უნდა გამგზავრებულიყო ქ. ფოთის ახალქალაქი, რაზეც მეფეს ვენ. ტორმასოვის თხოვნით, თანხმობა განუცხადა, — ვ. გ.). მოწყალეო ხელმწიფეო! მერწმუნე, როგორც პატიოსანს ადამიანს, და მარადმარწმუნე მეფეს, რომ ჩვენ ყოველთადვინ მზრის, ეოველივე საზეციერთი ვემპარიბოდ რუსეთის ბანაკიკუთხეში ეკანონიერი წერილი მერე, სადაც მარწმუნენი — რომ კეთილგანწყობილება საუკუნოთ დარჩეს ჩვენს შორის. მასთანვე ბრძანენი, რომ მოხლეთან და პირობის შეესრულ აკრძალულია კანონის მიერ, არამედ, ერთიელ მეფეთა ეალდებულება დაცულ უნდა იქმნას ჩვენიდან და შეურეველად; მე ბეჭედერ გამაგზავნ თქვენ წერილითო, რომ თქვენს წინეთ მეოოფა მმარადელებმა ვაჭტეხეს ფიცი, პირობა და ხელშეკრულება დ არ დაიცეს ჩვენიდან. — უკეთუ დაიცეს ჩვენიდან:

ა) ხდ არის სამეკალო ხამელობელი ჩემი ლეგენდი, რომელთა შემოვეთ მფარველობასა ქვეშე დ რომელსა ზედ ხაშინელითა ფიცითა მაქეს ხელმოწერილითა და პირობა ოა. ეიეიანოვა.

ბ) უკეთუ დაიცეს ჩვენიდან — შეკ ლეგენდში ჩვენ ეკეკონდა ციხე ფიგეთი; აკ ფოოფნი მეკიბოეენნი მოგეკელეს ეკეკერ მეცხოვრებლებსა. ჩვენ ამ ხაკმის შეხაბე ვითხოვეთ ხამართალი, მაგრამ ნაცვლად ხამართლისა, ეაგვართეეს ციხე და მოსცეს დადეიმნ.

გ) უკეთუ დაიცეს ჩვენიდან,— ეიეიანოვმა გამოგვიცხადა ალეეერიდ მეფლეეს შორის, რომ ჩემს ხამეფოში იქნება მეცირე ნაწილი მეეერთნოხა — ერთი ოოტა — ან ოეი კაცი, სადაც ეენენეეხოდ, — რის ძალით დაგვიეენა 120 კაცი; ახლა კი ჩემდა დაუკოთხავად დ იკ, სადაც მე არ მეერს, მრავალი მეეერთნა ხდება!

ე) უკეთუ დაიცეს ორს ჩენიდან — ჩვენ ვკაკეს ხელ-მოწერილითა და პირობა ფერიდ-ბარმალ ეუდოვეინოხა, რომ ვარდა ადგილობრივ ვარდაცალეულიდან ოეეერუტან მაგიერ — იმერეთში არ იქნება შეეოეეენილი არც ერთი ეეიარალებეული ხალდათი. ახლა კი ეკ ეოლეეს დაეუხალთია.

ვ) უკეთუ დაიცეს ჩენიდან — ეკოთაბნა ჩენს ხასახლეეში და თვით ჩემს ხაეერ ოთახში ფალ ეოხელეეეს ეუხდთი ხახეეხდ ჩვენი ოაკალეეხაკან წარმეეეკი ეოხალენი.

ზ) უკეთუ დაიცეს ჩენიდან — რასთვის დაიკეკის ხაეეეკალდე ჩვენი ხაეეეი ხასახლე ქეთაეხში.

თ) უკეთუ დაიცეს ჩენიდან — პირველი იმერეთის თავადი ეეეეეკეკ — ხიტე ჩემი დავთ, ხალდოეეეს ეეიაკენ ქეთაეხში, ეორეკ, ეალეეეს, თავი ვეუტეხეეს და ხასხლეთ ეეეეეეეი წარეხოდეკ ჩემთან. ამის შეხაბე ვითხოვეთ ხამართალი, მაგრამ ჩვენ ვკეაკეეეეეს — ოოეეეი თავ. ეეეეკეკეკ დაკაბეეერდან ერ ჩვენთა ხაკალეეეს ხ. ვ.); მეორე: ვაეხეეეეეეე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უბრალოდ — კინორეჟისორი ვარ...

„მსოფლიოში ჩვენს კინოზე ცოტა რამ იციან. ეფექრომ, რომ ჩვენ ვკვეთნიან შესანიშნავი და ანსოლუტურად დაუფასებელი რეჟისორები, მაგალითად, ელდარ შენგელაია — მსოფლიო დონის რეჟისორი, აი, ჯერ და დიანი რიზი რომ არიან, მე დონისა, რეზო ჩერქეზიანი უსაზღვაოდ ვემოვნებიც, ოფოთიმადლიერები კაცი, მაგრამ მას არ იცნობენ. თუმცა, „სამანიშვილის დედინაცვალი", „შერეულები", „ცისფერი მთები" მაღალი ალპის სურათებია".

(ანდერი მიხალკოვ-კონჩალოვსკის ინტერვიუდან).

— „ელდარ, მე მოლად კარგად არ მახსოვს თქვენი ყველა ტიტული.

— არაფიერი ტიტული არაა საპირო. მე კარგი პროფესია მაქვს, მე ის მაღალ მიუვარს. უბრალოდ — კინორეჟისორი ელდარ შენგელაია ვარ".

(ტელეფონით საუბრიდან).

●

— მე ემარხავი სტალინს... ემარხავი, იმიტომ, რომ ის ცოცხალი ვერ ვნახე, ვერ შევძელი მენახა.

1952 წელი. ნოემბერი. კინემატოგრაფიის ინსტიტუტი, როგორც ყველა სხვა, პარადზე მიდის. წითელ მოედანზე ბავშვები. ერთ-ერთ ბოსს ავფრენ. — ის არაა. შეშფოთებულნი, რომ ის ზოგჯერ ისვენებს. ჩვენ ვერ წარმოგიდგენია, რომ ის შეიძლება მოხუცი და დალეწილი იყოს. ტანადი სტალინია, ის მარადიულია. და, უცაბედ, ის არ დგას ტრიბუნაზე. დიდი წრე გავაკეთე, კოლიმეტრები გავიარე და ხალმისარის ახეულ მოვხვდი წითელ მოედანზე. მიფიდი და არც ახლაა. გავიფიქრე: არაფერია, მაგრამ ვნახავ-მეთქი. ის ეი ადგა და პარადში მოკვდა, მაშინ გადაწყვიტე კუბოში დამენახა და ლამით მოვხვდი იმ ბულდაზონში — „ტარეანია ალუმნიალზე". აქედან მინდოდა გავმძღარიყავი, მაგრამ ეს შეუძლებელი იყო. ირგვლივ ადამიანებს ქელავდნენ, ბავშვს გამოთრევა შეეძლო... მე მოხეოდა დილის 6 საათისთვის გავიქეცი რომელიღაც მანქანაზე ქეზე. ტაქსის მძღოლთან მივედი, მინდოდა ენა ეფუსფოცავი, მაგრამ ის, თურმე, აქაც ფულს აკეთებდა — იმ ხელი თანხა დამისახელა!.. რა გიარეკ იყო, დილით მტერთი მივაღწიე ხახლამდე და დავიძინე.

ნახევარი საათის თე ერთი საათის შემდეგ ზეზობელი ქალი მაღვიძებს (კომუნალურ ბინაში ვცხოვრობდი) და მეუბნება: ტელეფონთან გიხოვენ. მუფლეი ეარმოდგენილობდან რეკავდნენ. თურმე, საკრთველოს ახალგაზრდობის, კომკავშირის სახელით ვკრაკვნი იყო მოსაკენი.

ისე ადამიანები კუბოსთან, რომ ბოლომდე კარგად ვერ ვკრაკვეულვარ, რა ზდება და დავუფრენ მას. ჩემს წინ იწვა ბებერი, სახედაკუნული, ნია კაცი. მარად ახლგაზრდა, უკვდავი ბელადის ნაცვლად...

ჩვენი თაობისთვის სტალინის სიკვდილი უსაზეიერო ნელი გამოვიხუფეულია ამ ეკორიტელი მდგომარეობიდან, რომელშიც ვიმყოფებოდით პრაკტიკულად ყველანი.

ერთი მხრივ, არ იყო ოჯახი, რომელშიც უბედურების არ შეეხეებინოს. ეთქვათ, დეიდაჩემი, მსახიობი კარა ანდრონიკაშვილი, მწერალ ბორის პილნიაკის შეუღლე იყო. პილნიაკი დაიპატიჟრეს და ის გაქრა. დეიდაჩემი კი მრავალი წელი იჯდა... ბევრ რამეს ეამანიანა საკეიელთი ვიგებდი. ეებიანეში, მაგალითად, კომუნისტებზე ამბობდა: „ეს ნინნი..." ის ეტყოსა, ელდარ რიდის მოვიდოდნენ მინინინაში. ამიტომ ეს გაორებულობა ჩემში ბავშვობიდანვე ბუდობდა. ხომ იყო მეორე მხარეც — ჩვენი ხალოა, დემონსტრაციები, კომკავშირი, პიონერთა ორგანიზაცია. ამიხანან იზოლირება არ შეიძლებოდა, თუმცა, ბულის ხილიმეზი ასეთი რამეები არასოდეს მოეკიადა და ვედილობდი ასეთ ღონისძიებაში მონაწილეობა არ მიმეღო. ეს ჩემი თამაშები არ იყო. მე ხპორტი ვიყავი გატაცებული: ფეხბურთსა და კალათბურთს ვთამაშობდი...

ისე, კაცმა რომ თქვას, შემდეგში პარტიაზეც ფერო ხაქმის ეულისთვის მოეხვედი. როცა ჩვენი თაობის ეინაც ფადეა ხაკითხი, თუ როგორ მოგვედინა გავლენა კინემატოგრაფზე, — ეეკი, რამდენიმე კაცი, რომელთაგანაც შეგვეძლო კინემატოგრაფისტთა კავშირის მდგომარეობა ამარჩეეა, შეანეულად შეეადინი პარტიაში. ეს იყო 1966 წელს. ანუ ეს ჩემთვის ოდეა არასოდეს ყოფილა. ეს კომპრომისი იყო.

— თქვენ სკკპ წევრობის გამოისმობთ, შესაძლოთ საკართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირში რაღაცის შეეცალ?

— ჩემს თაობას ეკოლხმობთ? დიახ, ბევრი რამის გამოცვლა შეეძეილი. ეთქვათ, 60-70-ანი წლების ქართული კინო ამის ფინნეზე, რაც მაშინ კეთდებოდა ქვეყანაში, ახალი ხუნთეკა იყო: არაადეოლოგიაზებული, ადამიანური კინო გამდალთ. ის პრობლემერიც იყო ხოლმე. ეს პარტიულ ხელმძღვანელობასთან ჩვენი ურთიერთობისგამო ზესაძეებელი. ან ამბხრეოდა შემოქმედებითი ბიოგრაფიები, გამოდიოდა „თარიეზეს შემოსაგდაა" გამზადებული ხურავეთები. პრაქტიკულად ვკუფილი კარი ახალ თაობას, რითაც შეიქმნა ქართული კინოსკოლა — ჩამოყალიბდა ქართული კინოს ფენომენი.

ხაქმე ისაა, რომ შინაგანად ჩვენ ყველანი, ახე ეთქვათ, „კონტრეკები" ვიეავით. საბჭოთა კინოს ისტატთა უფროს თაობას ვუდწერეთელ ხეზმდა კომეინაში. შემდეგ მოვიდა ხაშეალო თაობა, ძირითადად ეუნეო, ადამიანტრაციულ-კომპაქტურ კოორდინატებში აღწერილი ადამიანები, რომლებიც ამ სისტემას ეხსხრეტბოდნენ ერთეულად. ეუნიარეს ყოლიოს, ხაკირო იყო მათი ჩამოცალეა, გაქეეეა, მაგრამ ანა ფეზიკურად, კინეზსკერით, არამდე ნაეიერი ხაშეეერენი, შემოქმედითი ავტორიტეტი. ჩვენი თაობა ძირითადად შეგნებულად ან ხარგაზლობდა ხელმძღვანელთა კეთილ" დღეობით. ჩვენ ისეეე ეცხოვრობდით, როგორც ყველანი ცხოვრობენენ ჩვენს ირგვლივ. ჩემი, როგორც კინემატოგრაფიტა კავშირის პირველი მდივნის, მიღეეეა ის იყო, რომ ჩემი ბინა ხაკაბარე და კოოპერატივი ავიშენე და ვიყიდე „ნივა", რომელიც ძალზე საჭირო ხაქმისათვის, იმიტომ, რომ საქართველოში ცუდი გზებია, გადაეეეეებენ კი ზნორადაა საეორო ბაგზაფრეა. თანაც, მაენკანა სახლნიე გარეეი ადამიანს, ეთქვათ, ბინის რემონტისას... არც ჩემი ამხანაეები ესწრაფვოდნენ პრივილეეეებს, ხამაგიეროდ, ბევრი კარეი ხურათი გადაიიეეეს. ახე რომ, ეს თაობა ხელმძღვანელობაში „ულაქებოდ" მოვიდა. ამიტომ ჩვენთან, საკართველოში არ ყოფილა თაობების ეეკეთრი, მძაფრი შეტაკება, რომელშეც ეკეეეს კინემატოგრაფისტთა კავშირი მეხუთე ურიელხამდე მიიეეეს. ჩვენნი დასახმარი არავინ იყო.

— თქვენთეეს სსრკ კინემატოგრაფისტთა ახალი ფედერაციეული კავშირის სათავეში ჩადგომა არ შეუთავაზებიათ?

— შემომთავაზეს, მაგრამ უარი ეთქეი. ჯერ ერთი, მოვალეობები მაკისრია ჩემს რეპუბლიკაში, კინემატოგრაფიტები, — მაგ ზორის მეც, გარკვეული როლ თამაშობენ რეპუბლიკაში მიმდინარე გარდაქმნილი პროცესებში. მეორეც, ახლა ფილმს ვიღებ.

— თქვენ ხანგრძლივი პაუზა გკონდათ შემოქმედებაში?

— ძალიან ხანგრძლივი პაუზა ჭქონდა „ცისფერი მთების" შემდეგ ზუსტად 7 წელი გავედი. ისეთი დრო იყო, რომ მე არაფრის გაკეთება შემეძლო. ვიღაცას უნდა დაეწყო ამ ცხოვრების გარდაქმნა. ვთქვათ, საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირში სახალხო ფრონტი იქმნებოდა. მოთარეთა წინააღმდეგი იო თვით ამ იდეისაც კი. მაგრამ ჩვენ შინაც ჩავაგარეთ დამფუძნებელი კინოდეტრენი კინოს სახლში და სახალხო ფრონტს ბაბა დღემდე ჩვენთან აქვს.

ყველა მოვლენას — სხვადასხვა არრეეენებს, ი პარალელ კომპეხიას და ბევრ სხვას — წელნოდაღ-წელიწადსაგარი დაბეარდა. კინემატოგრაფიული საქმეეეხსოვნიაც კი ვერ ვიკალდი. კაცმა რომ თქვას, ეაშინ იმ დროს ჩვენთვის არც არავის სცხეეოდა.

— რა ფილმს იღებთ?

— ვიღებ ფილმს რეზო ჩეიშვილის სცენარით. „ცისფერი მთებიე" ჩვენი ერთობლივი ნაბუშეკია.

ფილმზე მუშაობა ფენოვან ლვეზულს ეაგონებს. სცენარი რემოვთან ერთ-ერთი ფენაა. ყოველთვის ვცდილობ მუშაობის ხოლოდდი შეეიანარნენი კონტაქტები ავტორთან. გამოვიანეთან პროცესში ბეერ რაეეს ვეცალი, რაღაცა ეუმატეს, რაღაცას ეაკლეს. გამომავლენა და ხაბოლოო დამუშავება ერთიეროული პროცესი ხდება. მაგალითად, როცა ადამიანი ზუზუმეკეეთან დგას, ეეიიძლება რეალეკის ჩართვა. ან როცა ის ქვეეეთ იბრუნა, როცა არტიკულაციაა არ ჩანს. ეს კიდეკ ერთი „ფენა ლვეზულია", მაგრამ ფილმზე მთელი მუშაობა ჩემთვის ერთიანი, ხოლოდან პროცესია.

ყველა ჩემი ხურათი გარკვეულ დრამთანაა დაკავშირებული. მაგალითად, „შერეკილები" მაშინ გადავიღე, როცა ბაერში, ხაზოგადოებაში ამსოლუტური უმეფიის ხუფეეედა. ამიტომ, „შერეკილებს" ემრეეხსაკეთი, ეზოლოდ ეკიერეს ეეიიანეეეეე

თეირანის კონფერენცია

მერაბ კვიტაშვილი

1919 წლის დეკემბრისა თუ 1920 წლის იანვარში (უსტაად არ მახსოვს) მ.ბაქიევ. ბაქოდან, სადაც მაშინ ეცხოვრობდით, ინგლისში გაემგზავნა, ოთხ იქ გამეგზავრებინა და დამეხსოვლებინა განათლება. მაგრამ სანამ ჩემს ამბავს დავიწყებდე, პირდა ორიოდე სიტყვა ვთქვა მამაჩემის, ხიმონ მერაბის ძე კვიტაშვილის შესახებ. ის იყო ერთ-ერთი ყველაზე ცოცალნებულები, კულტურული, ვანალებული და გამბედავი ადამიანი — ვინაც კი ცხოვრებაში შეეხვედრივარ. მან უნივერსიტეტი რუსეთში დაამთავრა და მიიღო ექვსთს ხარისხი, ხოლო რამდენიმე წლის შემდეგ სცადა ზოგადი საბრალოს დარგში დაეცვა დისერტაცია თემაზე—„სახიკედილო ვანაკრნის გაუქმება". ეს ამბავი, რომელიც ცარიტული რეჟიმის ყველაზე მძიმე წლებში ხდებოდა, მაჩვენებელია არა მარტო მამაჩემის პირადი გამბედაობისა, არამედ იმდროინდელი ქართველი ინტელიგენციის მაღალი მორალური სტანდარტებისაც. მან, რასაკვირველია, არ მისცეს ამ დისერტაციის დაცვის უფლება და კინაღამ დაამატეს „ციტატებიდან" ამოგდებისათვის.

რუსეთიდან დაბრუნების შემდეგ მამაჩემი ბაკოში დასახლდა და იქ დაუახლოვდა ამ ქართველების დიდ ჯგუფს, რომლებიც ნათლობის წარმოების სხტემაში მუშაობდნენ ან კიბრონი ჰქონდათ ამ კიბრონი ჰქონდათ ამ წარმოებასთან. თავდაპირველად მან იურისკონსულტად დაიწყო საბჭოური ერთ-ერთ ინგლსური კომპანიაში. მაგრამ ათი წლის შემდეგ, როდესაც ბაკოში არსებული ინგლსური ფირმები ერთ უზარმაზარ „ბაკოს ნავთობის გაერთიანებულ წარმოებად" წოდებულ კორპორაციაში გაერთიანდნენ, მამაჩემი მის მთავარ დირექტორად იქნა დანიშნული. ჩემს „მემუარებში", რომელსაც მე დროდადრო ჯერ კიდევ ვწერ და რომელიც დღეისათვის დაახლოებით 200 ჯერზე მოიცავს, ვრცელი ადგილი მაქვს დათმობილი ბაკოელი ქართველებისათვის, რომელთა შორის ბევრი შეძლებული (ზოგი ძალზე შეძლებული), კმაყოფილი და ბედნიერი პირი იყო.

ეს ხალხი უბრალო ბიზნესმენები კი არა, დიდი მასწავლის ინფორმაციულობები იყვნენ და მალე უეჭველად საერთაშორისო მასწავლის ინფორმაციულობები და ფინანსისტებიც გახდებოდნენ. ამ ჯგუფს სათავეში ედგა აკაკი ხოშტარია, იმ დროის საკარადგელოში ერთადერთი ნამდვილი მილიონერი, რომელმაც ნავთობის კონცესიები შეიძინა ნასარეთში და ჩამოიყალიბა ფირმა, სახელად „ტუბერტო". ეს იყო ყველაზე დიდი და ფინანსურად ყველაზე ძლერი ფირმა, რომ მხარეზეც კი ქართველებს ოდენმე შეუქმნიათ. მისი პრეზიდენტი იყო აკაკი ხოშტარია, ხოლო მისი ხუთი დირექტორიდან ერთ-ერთი მამაჩემი იყო.

ინგლისში ჩასვლისთანავე პირველ ყოველისა ჩავეწერე სპეციალურ კურსებზე, რათა ჩემი ინგლისური გამეუმჯობესებინა. იმ დროს მე უკვე თავიბუდედან ვლამპარაობდი გერმანულად და ფრანგულად. ჯერთვე, რასაკვირველია, ქართულად და რუსულადაც. მაგრამ ინგლისურში ძალზე მოვიკოჭლებდი. ამ კურსების შემდეგ უნივერსიტეტში ჩავირიცხე — ოქსფორდში (ოროელის კოლეჯში), მაგრამ იქ მხოლოდ ექვსი თვე დავრჩი. ოქსფორდში სწავლა ძალზე ძვირი ჯდებოდა და მამაჩემის ფირმას, რომელიც ჩემი სწავლების ხარჯებს იხდიდა, არ ხელოდა ამოდენა დიდი თანხა გამოეყო.

აჯვარად, იოლებუნელი გავდი დაკვმაყოფილებულიყავი ბირმინგამის უნივერსიტეტით (ბირმინგამი, სხვათა შორის, ძალზე კარგი ადგილია), სადაც სამადონ-მეტალურგიულ ტექნოლოგიას ვსწავლობდი. სამ წელიწადში დავამთავრეთ სასწავლო პროგრამა და უნივერსიტეტი „ბაკალიალური ინჟინრის" დიპლომით დავამთავრე. მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამდე და რამდენიმე წელი — ოთხ მერეც ამ დარგში ვმუშაობდი. შემოგელი მაქვს მოეცი მსოფლიო ანტარქტიკის კარდა თითქმის ყველაკენ ვარ ნამყოფი.

ომის დაწყების დროს ვიმყოფებოდი კანაში (ან როგორც მაშინ უწოდებდნენ, ოქროს ნაპირის კოლონიაში), სადაც ოქროს მადნის ერთ-ერთი გადამუშავებელი ქარხნის დირექტორი ვიყავი. მაგრამ მაშინვე მიხალისებდ ჩავეწერე ბრიტანეთის ჯარში ჯერ კოლონიაში და შემდგომ ინგლისში. მკაცრი მოსამზადებელი კურსების შემდეგ ოფიცრის წოდება მივიღე. თავდაპირველად ჯავშნიანი ხანაკენ კორპუსის ოფიცერი ვიყავი, მაგრამ მალე გადამიყვანეს სამხედრო სადაზვერვო ოფიცერთა სკოლაში. ახე რომ, მალე მეორე ანაბაში, ქერძოდ, კიპრში, მიმავლინეს, უკვე როგორც სადაზვერვო განყოფილების ოფიცერი, ხოლო იქ ხან შტაბში ვმუშაობდი, ხან რომელმე ბატალიონ კორპუსთან ვიყავი მიმაგრებული. შემდეგ ორი წლის განმავლობაში ბევრი ბრძოლის მონაწილე გავხდი ჩრდილო აფრიკაში, რამდენჯერ მხტუელადაც ვიყავი დაკრული, ეს ბოლოს, ბენგაზიდან სამხრეთით (თანამედროვე ლიბია) 200 მილის დაშორებით თავში ისეთი მძიმე ჭრილობა მივიღე, რომ მოგიბდეს ექვსი თვე ჯერ სავადო ლაზარეთში და შემდეგ ხარისაო ოფიცერთა დასასვენებელ ბანაკი ბაჰეტარებსა. მაგრამ სწორედ ამ დროს ფელდშარშალი, რომელმაც უკანასკნელი გაწმენდილი ეფრიკი მიიტანა კიპრზე და ბრიტანეთის სამხედრო ხელმძღვანელობამ ეგვიპტეში განაწესა ყველა ოფიცერი. ვიხი გაგზავნაც კი შეიძლებოდა პალესტინიდან, ლიბანიდან, სირიიდან და მცირე აზიის სხვა კუთხეებიდან. მეც მათ შორის ვიყავი. აჯერად მცირე აზიაში ჩემი ყოფნა მეტად ხანმოკლე აღმოჩნდა. ფრონტზე ახალი ვითარება იქმნებოდა და უკან დამბრუნეს, რათა მონაწილეობა მიმეღო სხვადასხვა სადაზვერვო დავალებაში. ამ მიზნით გამგზავნეს ჯერ ლიბანში, სირიაში, ერაყში, საბერძნეთის კუნძულ კოსზე (ეს ჩემი პირველი უშუალო ხადაზვერვო მისია იყო) და აქედან ისევ უკან, ლიბანში, სირიაში, პალესტინაში, ერაყში და ხანიოლოგ — სპარსეთში.

აქ, თეირანში, ჯერ გენერალური შტაბის მიერ ნავთობის ხეკტორის თანამშრომელი, ხოლო მალე მისი უფროსიც გავხდი. ბრიტანეთის ჯარში მხოლოდ რამდენიმე ახეთი განყოფილება იყო და მათ ეალდებულებას შეიდგენდა ეფუნავთ მოწინააღმდეგის ზურგში, რათა რაც შეიძლება მეტი ინფორმაცია შეეგროვებინათ მტრის ძალების შესახებ. ჩემი სეკტორის დავალება იყო ყვეფშეავა რუსულ ტერიტორიაზე სპარსეთში. ან შეძლებისდაგვარად რუსეთშიც (რაც უდიდეს საფრთხეთან იყო დაკავშირებული) და შეგვეგროვებინა ინფორმაციი არა მხოლოდ იქ დისლოცირებული ეერმანული საბრძოლო ძალების, არამედ საბჭოთა ჯარების შესახებაც. გარდა ამისა, ჩვენ, რასაკვირველია, ვაგროვებდით ინფორმაციას სპარსეთზეც, აქ მომავალში შესაძლებელი სამხედრო მოქმედებების შემთვეთხათვის. ახე რომ, შემოვიარე მთელი სპარსეთი, რომელიც, ჩემის აზრით, უადრესად საინტერესო და ლირსშესანიშნავი ქვეყანაა, განსაკუთრებით ქართველებისათვის, ვინთეთხაც იგი მეშობელი და შეურიგებელი მტერი იყო თითქმის 2 000 წლის განმავლობაში.

ახლა კი, ამ გრძელი (მეტის-მეტად გრძელი) შესავლის შემდეგ, მე ვიფლაპარაკებ იერანული კონფერენციის და მასთან დაკავშირებულ ამბებზე, რომლებმაც უინტარს ხერხილთან შეიპყრეთ და ამ კონფერენციაზე ძალზე უმნიშვნელო როლს შესრულებაც მარკუნა ნოლად. დავიწყებ ჩემი ჩასვლით ბაღდადში სწორედ ამ დროს, როდესაც ეერმანიის ჯარი საკმაოდ სწრაფი ტემპებით მიეპრაუბოდა როგორც ვოლგისა და სტალინგრადისკენ, ასევე ჩრდილო კავკასიისკენ და ხვეზიით რეალური ხდებოდა მათ მიერ საკარიველოს, სომხეთის და აზერბაიჯანის დაკერობის შესაძლებლობა. სწორედ ამიტომ ბრიტანეთის უმაღლესი სამხედრო ხელმძღვანელობა ყოველგვარ ზომებს ღებულობდა, რათა მზად ყოფილიყო ამ საშიშროების დასახვედრად.

●

ბაღდადში ჩემი ჩასვლის შემდეგ ორიოდე დღე ეჭნებოდა გასული, რომ ბაგდოშეცეს ანკეტა-მეშრანდუმი. ასეთივე ანკეტა ვიეგზავნა რამდენიმე სხვა ოფიცერსაც, რომლებიც შედარებით კარგად იცნობდნენ კავკასიას და იქაურ სიტუაციას.

ეს იყო უადრესად საინტერესო დოკუმენტი, რომელიც ითვალისწინებდა ამიერკავკასიაში ეერმანიის შეკრის მოსალოდნელობას და განიხილავდა ხაკთხს იმის შესახებ, თუ რამდენად იქნებოდა შესაძლებელი ეერმანიის საოკუპაციო ძალების წინააღმდეგ ქართველებს, სომხებსა და აზერბაიჯანელებს დარაზმვა, მათი გამოყენება ბაბრაკუთა და პარტიზანული აქციებისთვის. ანკეტა შეიცავდა კითხვებს მთელ რიგს, მე არც ყველა მათგანი მახსოვს და არც მათი თანმიმდევრობა, ამიტომ ქვემოთ მოყვანს ზოგიერთ ასეთ კითხვებს, რომლებიც დამამახსოვრდა.

1. რა განწყობილება ეექნებათ ქართველებს, სომხებსა და აზერბაიჯანელებს ეერმანიის საოკუპაციო ჯარების მიმართ?

2. რა განწყობა შეიძლება ჰქონდეთ მათ დამარცხებული საბჭოთა ძალებისა და საბჭოთა ადმინისტრაციის ყოფილი წევრების მიმართ?

3. მნიშვნელოვანია თუ არა ანტისაბჭოთა და ანტირუსული განწყობა კაკასიელ ხალხთა შორის?

4. მოსალოდნელია თუ არა ეექსეესები იმ რუსების მიმართ, რომლებიც კაკასიაში ცხოვრობენ?

5. შესაძლებელია თუ არა, რომ კაკასიის სამი მთავარი ერი შეიაროდდეს ეერმანელების წინააღმდეგ?

6. არა ერთიერთობა არსებობს ამ სამ ერს შორის?

7. მოისოვრებენ თუ არა ისინი გაერთიანდებენ და დასაკეკი მოკავშირეობთან ერთად ინრძოლონ ეერმანიის წინააღმდეგ?

8. არის თუ არა შესაძლებლობა იმისა, რომ ისინი ერთიანეთის წინააღმდეგ გამოვიდნენ?

9. რა უნდა მოიმოქმედონ მოკავშირეებმა, რომ მთაგოორონ ამ სამ ერს ეერმანიის წინააღმდეგ ბრძოლის აუცილებლობა? რა დაპირება უნდა მიეცეთ მათ და რა დრონშა ქვეშ დაიორაზმანან ისინი?

10. იბრძოლებენ თუ არა ისინი საბჭოთა კავშირისა და საბჭოთა რეჟიმის აღსადგენად?

11. იბრძოლებენ თუ არა ისინი ძველი, ეერთიდერთი და განუყოფელი" რუსეთის იმპერიის აღსადგენად?

12. იბრძოლებენ თუ არა ისინი დამოუკიდებელი და სუვერენული საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის საბჭო

მეორე მხრივ, ქართველები არა მარტო ძლიერი ნაციონალური სულისკვეთების ხალხია. არამედ ძლიერი დემოკრატიული და ლიბერალური ტრადიციების ერიც და ნაციხტური იდეოლოგია მათი უმოკლესობისთვის მიუღებელია. თუ მოკავშირეები ქართველებს მეტიც მიხვლებენ, რომ მათი ნაციონალური უფლებები დაცულ იქნება და მათი სეპარეტული ნაციონალური სახელმწიფო აღსდგება, ისინი გაიცინებით უფრო მოწდომებულნი იქნებიან იბრძოლონ მოკავშირეების და არა ნაციხტური გერმანიის მხარეზე. ხოლო საბოტაჟისა და პარტიზანული ომების ფენომენი ასეთ ვარაუდებზეა შეფუძნილი.

3. არაეთიანი სამაბი არ გვაქვს ვიფიქროთ, რომ მოსალოდნელია რიიმე ექსცესები რუსი მოსახლეობის წინააღმდეგ. შსაგასი არაფერი მომხდარა 1917-1918 წლებში, როდესაც დემოკალიზებულმა რუსოფობ ჯარებმა დასტაფეს კავკასიისა და ტრანსკავკასიის ფრონტები და როდესაც საკარიველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის სახელმწიფოების გამოცალდა, მეორე მხრივ, მოსალოდნელია ექსცესები სამეთოთა ჯარისკაცებისა და სამეთოთა ადმინისტრაციის წევრების წინააღმდეგ.

4. კონფლიქტები და თუნდაც შეიარაღებული კონფლიქტები სამ კავკასიელ ხალხს შორის არ არის გამორიცხული, მაგრამ სომხებსა და აზერბაიჯანელებს შორის შესაძლებელი შეტაკებების გამოკლებით მათ სერიოზული ხასიათი არ ექნებათ.

5. ქართველებსა და სომხებს, და შედარებით ნაკლებად აზერბაიჯანელებსაც, ჩაყვიდათ მაღალი და დაბალი რანგის ბევრი ოფიცერი (NCO) და სხვა სამხედრო მომზადების მებრძოლები. ამიტომ ადვილი იქნებოდა სამი ნაციონალური შემადგენლობის ძლიერი და ეფექტური პარტიზანული ნაწილის შედგენა. მაგრამ, როგორც ქართველები, ისე სომხები ირჩევდნენ ებრძოლათ საკუთარი მეთაურების ხელმძღვანელობით. რაც შეეხება აზერბაიჯანელებს, მათ, უბრალოდ, არ ჰყავდათ საკმარისი რაოდენობის მომზადებული ოფიცერი.

6. სრულიად მედარი იქნებოდა გვეფიქრა, რომ ქართველები, რომლებიც ახლა ეკიმანიის ჯარში იბრძვიან, ამიტომ იქცევიან ასე, რომ ისინი შეეგებენად ეკიმანიელი ან ნაციხტური ორიენტაციისანი არიან. არა, მათ, ბერველ ყოვლისა, ანტირუსული და ანტისაბჭოთა გაზწყობა ამოძრავებდათ და ირჩიეს ებრძოლათ მათთვის, ვინც კი დაეხმარებოდა მათი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს აღდგენაში. თუმცა, მათ სურროდათ, რომ ეკიმანია დაამარცხებდა და დამლილა რუსეთს, მაგრამ ისიც სურროდათ, რომ სახლოლოდ თვით ეკიმანიას დამარცხებული იქნებოდა ფაქტიურად ფასალეთის მოკავშირეების მიერ და ამიტომ, თუკი მათ თავიანთი ნაციონალური უფლებებისა და დამოუკიდებლობის გარანტია მიეცემოდა, მოისურვებდნენ მოკავშირეებთან ეთანამშრომლათ.

ამგვარად, ჩემს მოხსენება-ახსნაში ბაზი გავუყეი შემდეგ ამრს: ქართველებს, სომხებს, აზერბაიჯანელებს — ბამეეეს — სურს აღდგენინ თავიანი დამოუკიდებელი წაციონალური სახელმწიფო და ისინი იბრძოლენენ ამათთან ერთად, ვინც მხარს დუჭერს ამ ბაზაზს ბიდწეეაზე.

მოგვაინებით მთხრეს, რომ ჩემს მოხსენებას ან, ალბათ, მაზა მოალე რეზოლეგმ, ჩერჩილის სწერ მაგიდაზე მიაწერა და რომ პრემიერ-მინისტრმა მისდამი ინტერესი გამოიჩინა. მაგრამ, ეტყოფა ბამ ეს ყველაფერი გადაავწყვეთ, რაც ბავშვთან ნორმალური, თუ მეეიდეეთან მეიდეეთანაა ინ ამნიშვნელოვან ან სერიოზულ საკმეეს, რითაც ან დაკავებული იყო. ახეა თუ ისე, ინერჩილ კონფერენციაზე, როდესაც მე მასთან ახლოს ვიყავი, მან ძალზე უმნიშვნელო ინტერესი გამოხატა ჩემს მიმართ და ჩემი მოსხენება მხოლოდ ორეერ თუ სამეერ ახსენა.

ახლა კი ეუთხოვდეთ ჩემი „შეფიერების“ და ფაქტიურად მოეკი ჩემი ცხოვრების ყველაზე საინტერესო ნაწილს. სახელდობრ, თეირანის კონფერენციის, რომელზე დღეს ბევრ ბიოგრაფიაზე, ამერიკელ ეფიერებული ზეატეხის ან და სამბოთა კავშირის ლიდერებ — ეინსტაინ ჩერჩილი, ფრანკლინ დ. რუზველტი და ოსიეს სტალინი-ეუფაშვილი პირველად შეხვდნენ ერთმანეთს. ეს კონფერენცია მრავალ მოხსენებასა და წიგნშია აღწერილი და განანალიზებული. ამიტომ დაეწერ მხოლოდ ინის შესახებ, თუ რა გადმდდა პირადად მე ეს ადგილი ამ მეტად მცირე ოდენ, რომელიც ამ სახეიდენერი ფილმის ბედი ეწილა.

ეს ყველაფერი ახე დიდი ხნის წინათ მოხდა (ე.ი ეწერ 1976 წელს, კონფერენციიდან 33 ფლის შემდეგ), რომ, რასაკვირველია, ბევრი რამ უკვე დამავიწყდა. ეგრამ ეე ეერ კეთეე შემოძრა იმდროინდელი ჩანაწერები და ბარა ბომხდარი ამბავი, ისე მნიშვნელოვანი ეი, რომ ჩემზე ეარეშლილი ზოგიერთ ადამიანი ბეეი ეელიანდ ბოყიფეთ ბოლოეი ნათეხეი ეიო, ბახ ერთეგვარად ბიძაშეიდეე ეთვლიდა. დანარჩენი ეორის ეეეენენ: ხაბ ენეეელარდი, ჩემი ძალეე კარგი მეგობარი; ინერეტ ეზეერნოი, ინიე ჩემი კარგი ნაცნობი, რომელმ ინ ინაიდეეი ეეე

არასრულწლოვანი და დანაშაული

ასევე ეხე შორეულ წარსულში ჩვენს საზოგადოებაში მკაცრად უფიზიკურებულს ნეგატიურა მოვლენებმა, რომელთაც დღეს ახე უკომპრომისოდ ვებრძვით, ბევრ შეუწყვეტ და მნიშვნელოვნად გაავრცელეს ახეთი მავნე ბრალთა ზოგადოებეგრივი მაჯიერება, რაკორიკეა კორუფცია, შეკრთამეობა, ხაკმრნობობა, „ჩრდილოეთი“ ეკონომიკა, ბანდიტიზმი, პირადი ქურდობა და. ბოლოს, ორგანიზებული დანაშაული.

ბოლო დროს საბარალიან შეშფოთებას იწვევს დანაშაულებრივ ქმედებათა ზრდა მოზარდებსა და ახალგაზრდებში. განსაკუთრებულ უურადღებას ამკრობს მოზარდთა ძალადობის, ყველა ახალს მოკლექეთა მიმართ ეინიერი დამოკიდებულების, მათი ღირსების შელახვის, ბეგვრის ხიხახტაკის, აგრესიის, ადამიანის ნიეოცსტნის ხელეოფისა და ეანდალიზმის შეშფოთებეს; ბოლო ხანებში ვეხედავთ ადამიანოფობი ფაქტები ძალიმე დანაშაულთა, როცა ეაავეებული მოზეარი ხრულად უმნიშვნელი მიზეზით ან ეალეგბრობის შედეგად მაგალითი ეულს უამრავს თავის თანაკლასელს, მეგობარს. ბანდიტები თვიდაზეზიანების, თვითდახარჯებისა და თვითშეკლეთობის ზეეფეთ.

სათანადო მონაცემების თანახმად, მარტი 1988 წელს თბილისში 102-ე მოსპარგმა ნაიდან 88 დანაშაული, მათ ეორის უმნიკეფლობა მოსწავლეები იყვნენ. „უადრესად დამეოკერეტეელია ის ეარეგიეზი, რომ ბორშან არასრულწლოვანებმა ჩადიგეს 14 კაკნრას ეკლეფილა, რაც სამნაეავეარეარ ოდენაეეს 1988 წელს აღრიცხულს, ბოლო მათი ჩადეგნი ყოველი მეოთხე პირი 15 წლისა იყო“ (გაზ. „ლიმონელი“, 15. II. 1990).

ალბათ დამეთანხმებთან — ერთის ფსიიმეეეგიდ ეფერს გამოთქმა — „დანაშაეე მოზარდი“ და ძმიმე ბანდას იწვევს. სამწუხაროდ, ფაქტია, — არსებობს მოზარდთა (არასრულწლოვანთა) დანაშაულის პრობლემა, ამიტომ საკირო ბასი კარეკეეა, დანაშაულის ხელშეწყობა: მიზეზების შესწავლეა და მის აღმოსაფხვრელად ბრძოლა.

არასრულწლოვანთა ეანონსაწინააღმდეგო მოქმედების საკითხები შეისწავლება სხვადასხვა მიმართულებით: სეხეაეგიური, ფსიკოლოგიური, იურიდიული, სოციალური და ფსიედიეინი (ბიოლოგიური და ფსიქიათოლოგიური). ნინამდებარე წერილში შეეეხება ფსიკიური ანომალიან მნიშვნელოვან მოზარდთა დანაშაულებრივი ქმედების აღმოცენებაში. აღნიშნული საკითხის დაზუტებას განსაკუთრებული პრაქტიკული ღირებულება აქვს, ვინაიდან, ხათანადო მონაცემების თანახმად, თავის მოკმედებაზე პასუხისგებელად ეკ შერაცხადად ჩათვლილ არასრულწლოვან დანაშაეეეი 80 პროცენტში დადგენილია ფსიქიკის ეხა თუ ის გადახა ანომალიან (პასუხს ან აგებს დანაშაეეეი დაახლეოთან 10 პროცენტში). სპეციალურ სკოლებში მოკავაყენენენ აღსაზრდელ დანაშაეეეი მოზარდთა 66,1 პროცენტს დადგენილი აქვს ფსიქიკური ანომალია, ხოლო მოზარდებში, რომლებიც დანაშაულის ობიექტ აღმოჩენილნენ ბინა-შრომითა კოლონიებში, ანომალია გვხვდება 32,6 პროცენტში.“

დანაშაულებრივი ქმედების მიზეზების შესახებ ეაკალად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამართლის დამრეკეეეებში „ეარიოვნის ბიფი“ ან ფაქტორების დადგენას, რომელნიც ადგილებენ ბანაშაულის ჩადენას. ამ მიმართულებით უადრესად საკირო ანტიფიციალური ქმედების ჩადენის ე. წ. მოპატეეული რიხკის მატარებელი კონტაქტენტან გამოეკეა. აღნიშნული კონტაქტენტი, ძირითადად წარმოდგენილი ფსიქიკური ანომალიის ჭარე მოზარდთან.

ფსიქიკური ანომალიის ჭარე პირი, ეარეულლობა გამოარჩეეა ეარეკეეება და მოტივაციური ფაქტორ თავისებურებეთ, რაც მნიშვნელოვან ბაკეეენან ახდენს ამ ფაქტორთან ერთად აეეცილებელ უნდა გავითვალისწინოთ ფსიქიკური ანომალიის ფაქტორი, როგორც დანაშაეეებრივი ქცევის ერთ-ერთი შინაგანი პირობა.

ფსიქიკური ანომალია შეიძლება აღმოეცენდეს როგორც უპირატესად ბიოლეგიური. ახე უპირატესად ბიოლეგიურ-ეკონომიკური ფაქტორ და მაკროსოციალური ფაქტორის ზემოქმედებით. ბიოლეგიურ ფაქტორებს ეკუთვნის ზოგიერთი ფეჭკვლიერეობეი მოქეეეა, ნაკეფიფა და ბავშვის ნერვული სისტემის დაზიანება. ფეეთ ეკონომეეეებული ორსულობის, ძმიმე ზეშიბარობის, ადრეული ახაკი თავის ტვინის ინფექციურ-ვირუსული დაავადების. თავის ტრავმის და სხვ. ზეფიეეეეი ანომალიის გამოეეეე

მაგნიტოფონისა ეფინიათ ბიჭებს

რეპორტაჟი ბავშვთა კოლონიიდან

ბავშვთა კოლონიაში 26 მაისს მივედი... იქ ვეფხვის ბიჭებისი მეგობრებიდნენ, გიგელოსებიანები, ბავშვუოად ალბანელები ვეფხვის ბიჭებისა...

იქ ჩვენი მომავალი მეძროშეები, ჩვენი მომავალი ქირურგიანები არიან!— სწორედ ამიტომაც მივედი 26 მაისს!

ზოგი შემეკამათება, — მეფროშეებს იქ რა უნდათო! — დიახ, დაბეჯითებით ვიმეორებ, რომ მათი უმრავლესობა მომავალი მეფროშეები არიან! კეთილაზე, რატომ მოსდენენ იქ?! — გიპასუხებთ: მათ წინაშე დამნაშავეა ოჯახი, სკოლა, ქუჩა, მე, შენ, მეთხუთელი...

ბავშვის ალბრიცა ბაკანდაგეი ფუეებთო, — უთქვამს ბრძენს, — ზოგჯერ შეილის უმეცარ ხაკეეილეთო გოგანებეული მშობელი ხაბრუარკვეთი ამბობს: ნეტავი, რა დავაშავე ამის ალბრაფშიო! — პასუხი კი ისეე ეი ისეე თვითონ უნდა მოიტანონ... ყველა ბავშვი ინდივიდალურია, ზოგს მოფერება უნდეა, ზოგს — ხიმკა-ცეტე! ძალიან ხშირად ერთ რაც ათვინერეგს, მეორეს „ეგეეეს". მეჯეეს ეხა დედამ იცოხო, — ნაკვეკეთა, — ზოგჯერ ტუუბუხეაც არა აკეთ ერთნაირი ხახეთია, — დედამ ეზედ გამონახოს ხაერთო ენა პიროშკოთან და ეხე ალბრაფის შეილის ხელი, რომ „წინ ნაუძაკეეს ეეშეარატეს, უკან ბრჩეს კეალი განათეულია". ალეთ ამ დედაეეეეი ხიტკვეთხ ვეერფილი აკალ ბრძანულ გამოეკმახაც გაეთხეეეს: „ბაგრამ ხშირიდ ეეარნა ბა ეზაში. ეეე ბუნებაც არ ეეშეკეა". დიახ, „თუ ხუნებაც არ ეეშეკეა", არაფერი გვეშველება არც ჩვენ და არც ბავშეს. — ჩემი ღრმა რწმენით, პიროვნების ჩამოყალიბებაში ეხეე ეი ეხეე დედა თამაშობს უდიდეს როლს!

გულისტკივილით აღვნიშნავ, რომ დღეს დედების უმრავლეობა თვითონ ალბარფილია. ამან წინათ ქუჩაში მიმავალს „ეეუვრეკეს" ხმამაღალი ტკაცა-ტკეცი შემოეხმა. — ერკვევა მიმოვხედე, ბავშვი არხხედ ჩანდა. ოროიდე ნაბიჯის მერე ეხეე ბატკეი ტკაცა-ტკეცა, — ჩემს წინ თვალ-წარა-წამეკან გადალებული ქალი მიდიოდა ორი ხაბაბარი ჩანთით... ვეფეერე, ალბათ ვერ გრძნობს, რას აკეთებს და შევახხენეთ-მეთქი. ეეშეეეეე და მორიდებით ეეთხარი: უსერბენელი, ასე ბზეარით რომ მიდიხართ, ხალხი გიეეეეეხთ-მეთქი. ჩემთვის უსერბენელი არ არახო, — ჩაიხხიეეთხთ და ელაეეეეთი ბანგრძნო ეკა. კოლენტარი ეეეეე

რთველი იწყება, რთველი!

ედუარდ გიგილაშვილის ფოტო.

ღიმილი — სიკეთის ნიშანდ

ამბობენ, უბრალო ადამიანური სიკეთეც. ქრისტიანული კეთილისმოქმედება საკანონო რეკლამასა და ვაჭარეულს ვერ ბაღავს. მაგრამ, როცა უკიდურესი გაჭირვების დროს დახმარებლად გამოწვდილი მოყვახის ხელი ღვთის განგების უნენოს ძალას განგაცლევინებს, ძნელია, მშვიდად და დუმილით დაბერა გულში გაჩენილი მადლიერების ფრინველა.

1990 წლის 20 აგვისტოს ღამე, ეამი, როდესაც ამ ქალაქის ჩემი პირშეო მოეკლინა, შეიძლებოდა, რომ არა კეთილი ადამიანების თავდადება, ცხოვრებაზე დაბრუნებოდა არა დიდი ხანრულის თარიღად, არამედ შავ, ხეგდიან ღამედ. დაბაზეთ ბუშობის ფასად ექიმების საკმაო ხაკეთილს ვამოხტაცეს და ამით ჩვენშიც — ჩვენს მშობლებსა და ახლობლებში — ბევრი რამ გადაარჩინეს.

შეიძლება ფოთის საბშობიარო სახლის მთავარი ექიმის პეტრე ლომაიას, ქუთაისის ბავშვთა რესუსციტაციური საავადმყოფოს ექიმების ზაალ ხელავას, ედიშერ ახალაძისა და კუხა ნიდიას სამუშაო პრაქტიკაში ახეთი შემთხვევა ჩვეულებრივი ამბავი იყოს და, -ალბა, არც ეს წერილი ეუცხოოთ, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ფრიად სახიათოენი მოვლენად მაგაჩნია, ხაკერიდ მოკეხსენო მიდლიბი.

ეინდა ეათ

ფოდენენ, რომ ჩემი თანარის ღიმილი მარად დაბრჩეს ნიშნად ადამიანური ხიკეთის ძალმოსილებისა, რომელიც ამ მიდლეკარე ღამეს განგაცდა.

ДАВИТ ДОЛИДЗЕ

ლეო და ალეგსანდრე ეეიშვილები, ტერეზა და მზია პაპავები ოჯახებით და არგენტინაში მცხოვრები ქართველები სამმიბარს უცხადებენ სრულიად საქართველოს და განსეენებულ ბ-ნ რ. თამაკაშვილის ოჯახს ეეშმარიტი მამელ იმედისა და ყველასთვის უსაყვარესი პიროვნების გარდაცვალების გამო.

ეს ახლაც მაწუხებს...

ნოკო ხურცია

ბევრჯერ დავფიქრებულვარ ადამიანის ხვედრზე. როცა კაცი ცოცხლობს, არ გინდა იფიქრო, რომ ოდესმე დადგება მისი ალსარულის დღე. ამიტომ ამ კაცის გარშემო ყველაფერი ჩვეულებრივად გეჩვენება. ცხოვრობს, საქმიანობს, საზოგადოებაში ტრიალებს და აი, ადამიანი კვდება და ყველაფერს სხვაგვარი ელფერი ეღება. დიახ, ის კაცი, რომელიც, როგორც ვამბობთ ხოლმე, ახლა უკვე „ისტორიის კუთვნილებაა", ერთ დროს ცოცხლობდა და ამ ქვეყანას შეაყურებდა, იმ ფრაზა ტრიალებდა, სადაც შენ ტრიალებ, საკრთო ნაცნობები გაყადთო, ჰკონდა თავისი ზეალი მოგალობა ქვეყნისა და ხალხის წინაშე, ოჯახისა და ნათესავ-მეგობრების წინაშე. ერთი სახარული გკონდათ და ერთი ტკივილი... მაგრამ ამ კაცის სიკოცხლე დამთავრდა, მისი ირსებობა კი გრძელდება; გრძელდება შენს ხსოვნაში. ხსოვნა ამხოლოდ მაშინ შეშეყდება, როცა შენ აღარ იქნები. მაგრამ ეკ როდი მთავრდება ყველაფერი. ახლა მოგონებას სხვები გააგრძელებენ. ასე იყო ოდითგან, ასე იქნება მარადჟამს.

ახლა, როცა ნოკო ხურციაზე, ქართული სიმღერის დიდ მოტრფიალეზე, მის უბადლო შემსრულებელზე ეფიქრობ, გული შეწყდება, უფრო ინტენსიურად რატომ არ ეწერდი დღიურებს, ბევრი რამ მაქეს გასახსენებელი...

ნოკო ხურცია... მისი ფოტოსურათი ალბომშიც გვაქვს. ნოხა-ახალუბშია გამოწყობილი, მარჯვენა ხელი ხანჯლის ტარზე აქეს დადებული, ენერგიულ მრგვალ სახეს სწორი ცხვირი, სქელი წარბები, ხშირი ულვაშები, ირეკვის მაგრა უმშვენეს. სათაცრად მოძრავი იყო, შეიძლება ითქვას, მოუსვენარიც. სამეგობროდ, საუბარი დიდეი, თავშეკავებული იეოდა, მაგრამ დროდადრო ლაპარაკში ხუმრობას გამოიტეედა, მოსწრებული სიტყვას ჩაერთავდა, სალეზე კი გამომტყვდეულა არ შეეცქეროდა, თითქოს არაფერი ეთქვას.

ნოკო ხურცია მენეკის მეურნეობაში მუშაობდა ჯერ აგრონომად, შემდეგ დირექტორად. ბავშობიდან ეიცნობდი. ჩემს შობლურ სენაკში სამეცნიერო-კვლევითი ლოტბარის რეგი შელეგიას ეუნდნი მეუროოლეს ის და მამაჩემი — ანტონ ნადარეეშვილი. ნოკოს პირველი ხმა ჰქონდა, მამას — მეორე. დიდი მეგობრები იყვნენ და ნოკოც ჩვენი ოჯახის ხშირი სტუმარი იყო. სინანულით ვიგონებ ამ დღეებს... ეს საუბარი იეოდნენ, დარბაისლური პეერობა. თოთხმეტი-თხუთმეტი წლის ყმაწვილი ყურს ეუდგებდი ვახშმობისას მათ საუბარს, ტკბილ, ნუმ სიმღერას და სიამაყით ვივსებოდი, რომ ერთი მამაჩემი იყო, მეორე კი ჩემთვის ასევე ახლობელი ძეირფასი ადამიანი. ახლა, როცა რაღიოთთ ნოკო ხურციას „ბარონის" გადმოსცემენ, ის დღეები მაგონდება; ოთახის კუთხეში მიმჯდარი პატარა ბიჭი იმდროინდელ — სიმღერის ვისმენ, ვისმენ და ვცდილობ მეგხენეს. ხანდახმდელობის ნიშანია? შეიძლება! მაგრამ მე მაინც მგონია, რომ ნოკოს სიმღერის ჯადოა დაშენაშავე. ხომ მოგისმენიათ „ბარონი" ნოკო ხურციას შესრულებით, ანდა „ოუმ ოლსალი", „ჩელა", „სი ქოილ, ბატა", „ორთი ვარდი" და სხვა სიმღერები. მეგრელ სიმღერას თავისი განუმეორებელი ნიბელი აქეს. განსაკუთრებულ ზღაპრულ ელფერს ანენს მეგრელი სიმღერები ნოკო ხურციას შესრულებით, და ვგრძნობ, ეინ გამოუთქმელი სინანხით. მისი განწყობილება ყველას გადმოგვეცდა. დაიძახა ვეუნდ, თითქოს დაიშუტტა და ეროობაზედ ყველა ერთნაირი ეკრძნობით ამეურდა. ეს იყო ჩვენი საუკეთესო სიმღერა. ცხადია, მაყურებელი ამაყოფილი დარჩენენ, მაგრამ ამა, რა იეოდნენ, ისეე ჩვენს შორისაა. ეს არის დიდი ხელოვანის ოსტატობა.

მსახიობი თავის თავს არ ეკუთვნის. იგი ხშირად საკუთარ ინტერესებს მაყურებლის სურვილს უქვემდებარებს. მახსოვს მამის ერთი ნაამბობი:

— ჩვენი გუნდი ზეგადიდში უნდა წასულიყო საგასტროლოდ. სწორედ ამ დროს ნოკოს დედა გარდაეცვალა, ცხადია, ნოკოს გარეშე კონცერტი ჩაიშლებოდა, არადა, დღეც დანიშნული იყო და ბილეთებიც გაყიდეფენი. გუნდის ხელმძღვანელობას ვერ გადაწყვეტა, რა ექნა. ამა, როგორ ეთხოვთ დედამკვდარი შვილისათვის, იმფერეი.

ქართველი კაცისათვის დედა რას ნიშნავს, ანდა გლოვა როგორი ვიეთ, კარგად მოგეხსენებათ. ისევ ნოკოს უსმენი საგონებელში ჩავარდნილნი: გაპყოია გუნდს ზეგადიდში,

— ეს, რაც სეენაზე ბდებოდა, ძნელი წარმოსადგენია, — მიამბობდა მამა. — ეოეოდა ნოკო, მეეროდა ნაღველად მეგრულ სიმღერას, მაგრამ ეს არ იყო სიმღერა, ეს იყო გოდება. დიახ, შვილი ტირიდა დედას. სმენ გადფარბოდა, თვალები მიელულა, ჩმა უთრთოდა... ეეეროდა ნოკო ბულს სიღრმიდან წამოსულება ხმით, ეინთ გამოუთქმელი სინანხით. მისი განწყობილება ყველას გადმოგვედო. დაიძახა ვეუნდ, თითქოს დაიშუტტა და ეროობაზედ ყველა ერთნაირი ეკრძნობით ამეურდა. ეს იყო ჩვენი საუკეთესო სიმღერა. ცხადია, მაყურებელი ამაყოფილი დარჩენენ, მაგრამ ამა, რა იეოდნენ, რის ფასად დაუჯდათ ნოკო ხურციას და მის თანაგუნდელებს ეს კონცერტი.

მამას და ნოკოს მეგობრობა მათი სიცოცხლის ბოლომდე გაგრძელდა...

ჩვენ, ადამიანები ყოველეფის ვალში ვართ ერთმანეთთან, ერთი მეორეს რადაეს ეკლენს, მაგრამ ამას არ უფიქრდება. მხოლოდ მაშინ, როცა უანდოესი ადამიანი სამარადისოდ გაგვშორდება, გული გეწყდება, რატომ მეტი ყურადღება არ გამოვიჩინეთ, უფრო მეტი სითბო არ ვაგრძნობინეთთან. მეც მტკივა გული. თბილისში გადმასვლის შემდეგ (ნოკო თბილისში კარილე პაპკორიას გუნდში მეეროდა) ბატონ ნოკოს იშვიათად ვხვდებოდი. მაშინ ამას მოუცლელობას ვამართლებდი (სამსახური, ოჯახი, ითასი ყოველდღიური საზრუნავი) და თავსაც ამით ვამართლებდი, როცა შეეხვდებოდი ხოლმე. ნოკოს არ სწყინდა, ყოველ შეეთხვევაში, წყენის არ მაგრძნობინებდა. ყოველთვის დიდი სიყვარულით მოიკითხავდა, სახლის ამბებს გამოკითხავდა, განსაკუთრებული სითბოთი მკლასაობდა მამაზე. გამოშშედთბებისას ალეკილებლად მეტყოდა, გამოგვეიარე, გაგვამარეო, მე კი შეეპირდებოდი, მაგრამ პირობას ვერ ვასრულებდი. ეს ახლაც მაწუხებს.

1949 წელს, 44 წლისა მოულოდნელად გარდაიცვალა ქართული სიმღერის დიდოსტატი ნოკო ხურციაშეეკიდი ჩვენგან სწორეთვალი მომეცოალდ, შესანიშნავი მოქალაქე, ოჯახის მამა და მეფლე, რომელმაც თავისი არსებობით დაგვტოვა მაგალითი იმისა, თუ როგორ უნდა იცხოვრო ამ ქვეყანდ, როგორ უნდა უფროგულო შენ მიერ არჩეულ საქმეს და, რაც მთავარია, ემსაზურო შენს სათაყვანებელ სამშობლოს.

ВИА НАДАРАЕИШВИЛИ

მთავარი რედაქტორი ელიზბარ ჯაველიძე.

სარედაქციო კოლეგია: თამაზ გიგინეური (მთავარი რედაქტორის მოადგილე), ზვიად ბაბასახარდია, ლაშა თაბუკაშვილი, ჯუმბერ ითოშვილი (მთავარი რედაქტორის მოადგილე), ანა კალანდაძე, ნოდარ ნათაძე, ბუბუა ფანჯიკიძე, ოთარ ჩხეიძე, თამაზ ჩხენკელი, სარგის ცაიშვილი, გიგი ძნელაძე, თამაზ ფიშოფიშაძე, თამაზ ფილაძე.

პასუხისმგებელი მდივანი გიგი ჯიბუტაძე

მორიგე რედაქტორი ივანე ამირანაშვილი.

რედაქციის მისამართი: 380005, თბილისი, ბუდიაშვილის მოედანი №2

ტელეფონები:

მთ. რედაქტორის მოადგილე — 99-84-04.
მთ. რედაქტორის მოადგილე — 99-91-89
პასუხისმგებელი მდივანი — 99-67-10
განყოფილებების — 99-72-83; 99-71-83; 99-08-65. 95-86-68.
რედაქციაში შემოსული ხელნაწერი არ უნდა აღემატებოდეს მანქანაზე ნაბეჭდ 14 გვერდს.
ხელნაწერებს არ უბრუნდებიან.

«ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО»
ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СП ГРУЗИИ

ГАЗЕТА ВЫХОДИТ ПЯТИ РАЗ В НЕДЕЛЮ

ИНДЕКС 38436 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17. საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობის სტამბა.